

Zasavski TEDNIK

Štev. 28

Trbovlje, 15. julija 1955

Leto VIII.

Zasavsko planinstvo nekdanj in danes

Pred desetimi leti so bili položeni prvi temelji za razvoj telesne kulture v novih pogojih, v novi, svobodni državi Jugoslaviji.

Temeljita sprememba notranjega družbenega reda, ki nam je prinesla resnično ljudsko demokracijo, je močno odjeknila tudi pri delu organizacij, ki imajo nalogo dvigati in utrjevati telesno zmogljivost človeka. Nedvomno je ena teh organizacij tudi planinska organizacija, ki pa ima poleg naloge, da usmerja čim več ljudi v planine tudi še druge, lahko rečem, mnogo širše in delikatnejše naloge.

Predvsem moramo vedeti, da dvig telesne kulture danes ni stvar posameznika, temveč dolžnost družbe, ker je telesna kultura močan člen v verigi ukrepov, ki naj pomagajo dvigati moralne in etične kvalitete ljudskih množic. Hoja v planine vsebuje poleg osnovnega momenta — krepitev telesa, tudi še mnoge kulturne in vzgojne momente. Tovarišstvo, disciplina, spoznavanje prirode in zakonitosti njenega življenja in odmiranja, razvijanje čuta ljubezni do svoje zemlje, odločnost, samozavest, vse to in še nešteto drugega, so karakteristični momenti, ki jih pravi planinec pridobi, če hodi v gore z zdravim čutom, da je član naše velike socialistične družbe, ki pričakuje od vsakogar, da bo po svojih močeh pripomogel k uresničitvi tistih ciljev, za katere so milijoni žrtvovali življenja v pretekli vojni.

Zasavje je del naše lepe, gorate dežele. Že pred vojno je marsikateri ljubljčan rad prihajal na Kum, na Mrzlico in na vrhove, ki obkrožajo savsko dolino. O prebivalcih Zasavja, o rudarjih in delavcih pa smo slišali in vedeli le to, da se v trdi borbi s kapitalističnimi izkoriščevalci bore za skromen kosček kruha, za obstoj svoje družine, za golo življenje, nevredno človeka, ki daje vso svojo življenjsko moč zato, da se pešci ljudi polnijo žepi s krivično pridobljenim denarjem.

Ljudska pest je trdo pomedla s temi pijavkami in nastopil je nov dan, jasnejši in svetlejši kot kdaj koli. Sonce je posijalo tudi v zasavske doline in izvabilo na bližnje vrhove tudi tiste, ki so prej poznali le temo jaškov in gole stene stanovanjskih barak. Planinska misel je globoko prodrla v zavest delovnih ljudi Zasavja in danes združuje Planinska organizacija od Zagorja, preko Trbovelj do Hrastnika močno četo navdušenih planincev vseh vrst poklicev.

Delavski proletarijat je bil po svojem bistvu vedno progresiven, le da so mu prejšnji režimi to progresivno miselnost vedno dušili z žandarskimi bajonetmi in odtegotvovanjem sredstev za življenje. Ko si je delavski razred Jugoslavije priboril svoje pravice, je na vseh poljih udejstvovanja razvil neverjetno delavnost in ni naključje, da tudi zasavska planinska društva odlično polnujejo vlogo planinstva v našem družbenem življenju in v najidealnejši povezavi s političnimi in ostalimi organizacijami gradijo trdno osnovo za nadaljnji razvoj planinstva v Zasavju.

Naša velika skrb naj bo tudi v bodoče posvečena pridobivanju in vzgoji

delavstva in delavske mladine, ki bo v planinah našla svoj resnični in zdravi oddih po težkem delu.

Fedor Košir
predsednik Planinske zveze Slovenije

Alojz Dular:

Planinstvo v Trbovljah

Koder so planine, tam so tudi njih ljubitelji in obiskovalci. Naši bližnji vrhovi: Partizanski vrh, Mrzlica in Kum so vaba za vsakogar v dolini, da jih čimprej obišče. Tu pa se odpre opazovalcu razgled na naše sosednje vrhove: Čemšenško planino, Sv. Goro, Kozje, Kopitnik, Lisce, Ojstrež in še druge vrhove, tja do Alp, ki človeka vlečejo in vabijo s svoje lepote.

Človek, ki ljubi prirodo in zna gledati in opazovati njeno lepoto, bo postal obiskovalec planin in se z užitek zazrl v to čudno ob vsakem se koraku spreminjajočo sliko. Mnogim pa je to lepoto treba pokazati in tako vzbuditi čut do narave in njene odkrite tajnosti.

sti. Ako gre novinec prvič v planine in je v družbi dobrega planinca, mu bo ta gotovo odkril mnogo lepote med potjo, ki so bile do tedaj za njega še tuje, društvo pa je dobilo novega člana. Tako pridobivanje članov je najbolj koristno in učinkovito.

Planinstvo se goji v naših krajih že preko 50 let. Od začetka so bili le posamezniki, močno pa se je pri nas razvilo planinstvo v letu 1930. Takrat se je ustanovilo poleg že obstoječega SPD še turistično društvo »Prijatelj prirode«, v katerega so se vključili mnogi iz delavskih vrst, posebno pa je bila zastopana mladina. Ta mladina pa ni gojila planinstva samo za zabavo, pač pa je pridobivala, usposabljala in usmerjala v naprednomisleče borbe vedno nove člane po navodilih Komunistične partije. Iz teh vrst mladincev so bili štirje, ki so kot mladi revolucionarji dali svoja mlada življenja v španski revoluciji [Jože Kralj, Rudi Češnovar, Srečko Vidic, Gustl Jazbec]. Mnogo pa je bilo planincev za časa okupacije dobrih borcev in aktivistov [heroj Franc Vreski], ki jim je poznanje planin mnogo koristilo ob prehodih in premikih v NOV. Od osvoboditve do danes je poteklo deset let. To je precejšnja doba ne samo po času, ampak tudi po rezultatih dela. Mnogo članov planinskega društva je po svojem delu v podjetju veliko prispevalo, da so se obnovile postojanke na naših vrhovih, kjer najde zavetja in potrebe vsakdo. Ne bom našteval prostovoljnih ur za gradnjo na Mrzlici, Kumu in Partizanskem vrhu, pač pa bi pohvalil vse tiste, ki s tihim nesebičnim delom ustvarjajo in obnavljajo postojanke, katere nu-

dijo delovnemu človeku dom v planinah.

Mnogo truda in dela so prevzeli zasavski planinci Hrastnika, Zagorja, Rače in Trbovelj z gradnjo koč na Prehodavcih v Triglavskem pogorju.

Vse te naloge so lahko za tistega, ki dela z voljo, lahke vsakemu napredno mislečemu športniku v naši socialistični državi, kjer nudijo vso pomoč politična in oblastvena vodstva, lahka ob socialistični zavesti, da služimo s tem skupnosti.

Pri nas sta dve planinski društvi. V kolikor je to potrebno, naj presodi čas in pokažejo rezultati dela. V kolikor so pa to osebne želje, upam, da bo prešlo, le škoda, ako bi pri tem trpelo planinstvo. Vem pa, da je koristnega dela dovolj za obe društvi ob treznem vodstvu. Naloge pa, ki stoje še pred planinskimi društvi s pridobivanjem članstva poleg spoznavanja prirodnih lepote, je odvrčanje mladine od prekomernega uživanja alkohola, utrjevanja telesa in odvrčanje od mračnjastva k socialistični ideji, vzgajati članstvo v izvenarmadnem delu in jih usposobiti za zaščitno in obrambno službo ter utrjevanje zavesti do dela in idejno politične predanosti do naše zemlje. To pa se že dela, le pospešiti in širši krog je treba zavzeti in mu dati večjega razmaha. To pa mislim na ta način, da se pritegne k aktivnemu delu več članstva, ne pa da dela samo odbor, kar je največkrat opaziti pri društvi. Iz članstva je treba iskati novih delavcev, ki so voljni delati, da se vzgojijo in bodo sposobni prevzeti funkcije ter postali novi funkcionarji v društvih.

I. kongres planincev Jugoslavije

Jugoslovansko planinstvo proslavlja v letu 1954-55 lep jubilej — 80-letnico organiziranega planinstva. Leta 1874 se je namreč ustanovila prva planinska organizacija na Hrvaškem v Zagrebu.

Iz tega razloga je čutilo vodstvo Planinske zveze Jugoslavije (PSJ), da je najprimerneje sklicati I. kongres ob tako visokem jubileju, da na manifestativen način pregledamo dosežene uspehe vseh osemdesetih let, s posebnim ozirom na povojno delo planinske organizacije v FLRJ.

Kongres bi moral zasedati že predteklo leto, vendar je bil odložen na letošnjo pomlad. Trajal je dva dni, in sicer 23. in 24. aprila v Zagrebu v Domu JLA. Udeležila so se ga planinska društva iz vse države z nad 400 delegati, ki so zastopali 347 društev. Kongres je vodilo delovno predsedstvo iz zastopnikov vseh republiških planinskih zvez, odprl pa ga je predsednik planincev Hrvaške, tovariš Vječeslav Holjevac. Med drugim je pozdravil v svoji sredi zastopnika JLA in zastopnika nemškega planinskega društva, medtem ko so planinske organizacije ostalih sosednjih držav pozdravile kongres brzojavno.

Po pozdravnih govorih zastopnikov raznih sorodnih in političnih društev oziroma organizacij je predsednik PSJ tovariš Rade Kušič podelil 150 zlatih in srebrnih častnih znakov z diplomami, n to delavnim članom in društvom s posebnimi zaslugami. Iz Zasavja je prejel srebrni častni znak z diplomom PD Hrastnik z utemeljitvijo, da je eno najstarejših in najdelavnejših društev. Glavna poročila, to je trije referati, so bila natisnana v brošuri, ki pa so jih funkcionarji vseeno prebrali, in to poročilo predsednika PSH Rade Kušiča o »Planinstvu in njegovem razvoju v naši državi«, poročilo Bogdana Kurepa »O izgradnji planinskih objektov« in poročilo dr. Mihe Potočnika »O alpinizmu in gorski reševalni službi«.

Poročevalci so v svojih poročilih zajeli vsa obdobja razvoja planinstva od početkov v posameznih republikah do današnjih dni. Razumljivo je, da so poročila zajemala delo planinskih organizacij pred I. svetovno vojno le bežno, v pretežni večini pa so registrirala delo po zadnji vojni v novih pogojih. K dnevnemu redu kongresa je spadalo tudi odlično predavanje akademika dr. Gušića o Dinarskem gorskem svetu in o tamošnjih ljudeh, predavanje športnega zdravnika dr. Dimitrijeviča o pomenu planinstva za razvoj in zdravje človeškega telesa in nazadnje še predavanje inž. Colića o propagandnem delu planinskih društev. V nadaljevanju kongresa smo v diskusiji slišali mnenja in predloge posameznih delegatov o delu planinskih društev z mladino, o sodelovanju z drugimi sorodnimi organizacijami, o gradnji novih planinskih objektov, o gospodarski problematiki posameznih društev s posebnim ozirom na vzdrževanje koč in domov, o propagandnem delu društev, o inozemskih odpravah alpinistov idr.

Kongres je s svojim delom pregledal dosedanje uspehe, dosežene v osemdesetih letih obstoja organizacije na jugoslovanskih tleh, pokazal smer in poti, po katerih naj v bodoče hodi in se razvija, hkrati pa je izrekel zahvalo in priznanje vsem nesebičnim tisočim članom za družbeno koristno delo, ki so ga opravili ali ga še opravljajo v blaginjo delovnega človeka in s tem v korist svojega naroda.

BESEDA BRALCEM!

Planinsko društvo Trbovlje je imelo že dalj časa v načrtu, da ob 10-letnici osvoboditve Jugoslavije izda podobno brošuro revljalne oblike, kot so to storila že nekatera druga društva. To namero pa je društvo opustilo in to zaradi tega, ker bi vsebina napisanih člankov zaradi manjše naklade te brošure ne dosegla tistih, katerim je snov namenjena, in sicer na najširšem krogu bralcev naših zasavskih krajev, z edinim namenom in ciljem, da planinstvo čim bolj populariziramo.

Z uredništvom »Zasavskega tednika« smo sklenili, da izdamo zbrani material v obliki časnika kot izredno številko »Zasavskega tednika«. To izredno številko tednika prejmejo brezplačno vsi naročniki »Zasavskega tednika«. Vsem podjetjem in ustanovam, ki so izdajo te številke časnika podprle z objavo oglasov, pa se PRISRČNO ZAHVALJUJEMO.

V pričujoči list so vključeni članki ne samo s planinskega, temveč tudi z gozdarskega, lovškega in ribiškega področja, tako da je Zasavje obdelano prvič z vseh strani hkrati in to s področji, ki so tesno povezana s planinstvom.

Vsem sodelavcem se za sodelovanje pri počastitvi 10-letnice osvoboditve in 10-letnice rasti povojnega planinstva v novi Jugoslaviji iskreno zahvaljujemo, hkrati pa smo hvaležni upravi in uredništvu »Zasavskega tednika«, da nam je omogočilo izdajo te posebne številke.

Prepričani smo, da je društvo z izdajo tega lista izpolnilo določeno vrzel v opisih Zasavja, hkrati pa doseglo svoj edini cilj — da gorskemu svetu v zaglavju naših dolin ohranimo in pridobimo nove in navdušene obiskovalce.

Planinsko društvo Trbovlje.

Upravni odbor Planinskega društva v Trbovljah

Planine vabijo

PROGRAM II. PLANINSKEGA TEDNA V TRBOVLJAH v času od 9. do 17. julija 1955

V okviru II. Planinskega tedna, ki ga prireja letošnje leto skupaj obe planinski društvi, t. j. Planinsko društvo Trbovlje in Planinsko društvo Kum-Trbovlje, bodo naslednje prireditve:

Slavoslova seja obeh planinskih društev, po seji otvoritev Foto razstave planinskih slik v mali dvorani TVD »Partizan«.

Množični izlet na Mrzlico.

Planinsko predavanje.

Predvajanje barvnega filma »Mt. Everest« v kinu Delavski dom.

Turistično predavanje.

Skupinski izlet v Bohinj in na Crno prst.

V okviru planinskega tedna uredijo trgovska in uslužnost-na podjetja svoje izložbe. Planinsko društvo Trbovlje pa izdaja v okviru tega tedna posebno številko »Zasavskega tednika«, ki ima izključno planinsko vsebino.

V okviru II. Planinskega tedna bo množični izlet 7. avgusta 1955 na Kum, v septembru pa celovečerni koncert Planinskega okteta iz Maribora.

Vse prireditve bodo najavljene s točnimi podatki o času, kraju in dnevu s posebnimi lepaki.

Ante Beg:

MOJI POGLEDI NA PLANINSTVO

Planinstvo je zame srčna zadeva — o teh pa ne govorimo radi.

Planinsko udejstvovanje mi daje življenjsko moč in nudi uteho v vsakdanjih človeških težavah.

Ne bi rad delil moralno-etičnih naukov tovarišem planincem zasavskih črnih revirjev. Rad pa bi blagohotno opozoril mlajše tovariše na bistrejšje opazovanje vse žive in nežive narave na njihovih gorskih pobočjih. Nikakor ni cilj gorohodca le vrh in svojstven razgled! Pogledjmo samo pisano rastlinstvo, ki se mestoma bori za obstoj na strmih pobočjih, grebenih in polcih ter je nepogrešljiv okras planinskemu okolju, ki daje lep del vsebine doživljanja zvestemu prijatelju gorske narave.

Zato pa naj bi bilo vsakokratno naše »romanje« skrbno pripravljeno, vzpen počasnejši in preudarniji, da bodo vtisi trajnejši in vrsti nepozabnih planinskih doživetij.

Lojze Močivnikar

Janez Kovič

Spomini na ustanavljanje PLANINSKEGA DRUŠTVA V TRBOVLJAH

Močno je vzklopelo življenje in pa kulturna razrasčenost v Trbovljah po prvi svetovni vojni. Pri tem razrasčanju kulturnoprosvetnega dela je imelo brez dvoma glavno zaslug delavsko izobraževalno društvo »Svoboda«, ki je s svojim širokim programom vsestransko omogočevalo napredek svojim članom, posredno pa vsem revirskim ljudem. Misel in program tega društva nista oplajala samo njegove člane, pač pa preko njih večji del trboveljske doline, somišljenike in simpatizerje delavskega gibanja in delavsko čutečih ljudi.

Društvo je imelo v programu med mnogimi kulturnimi in športnimi področji tudi izlete v bližnje in kasneje tudi v daljne domače planine, bili pa so prav ti izleti bržkone osnova poznejšemu razmahu planinstva in turizma v Trbovljah.

Izleti, ki jih je prirejalo izobraževalno društvo »Svoboda«, so bili množični, kar je še sedaj razvidno iz raznih priložnostnih fotografij. Kasneje so tudi posamezni člani »Svobode« začeli zahajati v skupinah v hribe. Eden izmed takih izletov, ki ga lahko omenim, je izlet na Plešivec — Uršljo goro. Ob nedeljah in praznikih so se zelo pogosto zbirale skupine in skupno odhajale na turo, v večernih urah pa so se izletniki od sonca ožigani vračali v dolino.

Tla za planinsko organizacijo so bila pripravljena.

V družbi s tovarišem Ante Begom sem takrat že obiskoval visokogorski svet v Julijskih in Kamniških Alpah. Prijatelj Beg me je vpeljal prav v vse lepote gorskega sveta in odgrinjal tenčice, ki so doslej zakrivalle moje poglede na prirodo, eno za drugo. Začela sva govoriti o planinski organizaciji, ki jo je nujno ustanoviti v Trbovljah.

A kako? Zelo pereče vprašanje je bilo, na kakšni politični podlagi bi osnovali društvo. Čutil sem, da bi ne bilo prav, da bi v proletarskem središču Slovenije ustanovili planinsko društvo na nacionalni podlagi. O tem sem se večkrat posvetoval s svojimi delovnimi tovariši iz tabora socialistov.

Slovensko planinsko društvo [SPD], ki je delovalo na področju Slovenije, je bilo ustanovljeno leta 1893. Podružnice so se ustanovljale ena za drugo po vsej Sloveniji, ki so prevzemale kot eno izmed glavnih nalog, da se bojujejo na vseh poljih, pa tudi v planinah, z nemštvo. Zaradi tega je imelo takratno SPD predvsem nacionalno obsežje.

Centrala in vodstvo planinskih društev je bilo v Ljubljani pri osrednjem društvu. To osrednje društvo je imelo svojo podružnico nekaj let pred prvo svetovno vojno, to je še v Avstriji. Bilo je sicer maloštevilno, kar pa je za tiste čase razumljivo. Med vojno je to društvo razpadlo, maloštevilni člani te podružnice, ki so ostali planinci tudi še kasneje, pa so se po vojni včlanili pri ljubljanskem osrednjem društvu. Med te dobre in zelo zavedne člane štejem v prvi vrsti tov. Mahkovca st. iz Trbovelj. Se danes se dobro spominjam njegovih priporočil o svojih planinskih turah. Najljubše so mu bile Karavanke z Golico. Prekolesaril in

prehodil je vso gorsko področje Italije kot turist.

Kasneje je bilo ustanovljeno poleg že obstoječega SPD tudi planinsko društvo »Prijatelj prirode« s centralo v Sarajevu. Bilo je izrazito levo orientirano. Z dušo in telesom sem bil pristaš tega društva, vendar sem še nadalje ostal pri svojih znanjih, s katerimi sem koval ustanovitev podružnice Slovenskega planinskega društva v Trbovljah.

Posvetoval sem se s tov. Mahkovcem, ker mi je le-ta že prej pripovedoval, da se je ukvarjal z mislijo, da bi ustanovili v Trbovljah planinsko organizacijo in da se je v tej zadevi že obrnil na osrednje društvo v Ljubljani, kjer pa ni našel na posebno dobro razumevanje. Sklenila sva najino idejo uresničiti. Pri nadaljnjem »vrtanju« mi je želel mnogo sreče.

Težko sem pričakoval tovariša Anteja Bega, da pride iz šole, kjer je šoloval. Nanj sem se še najbolj zanesel, ker mi je tudi on dal prvo idejo. Zavijala sva rokave in začela z organizacijo. Najprvo sva pridobila za delo še tovariša Pliberška in Kostanjka. Na sestanku smo ugotovili število planincev iz naše doline in sklenili, da jih povabimo na prvi sestanek, kjer se bomo dogovorili o nadaljnjem delu. Prve člane smo nabirali z nabiralno ploč, kjer je vsak s podpisom potrdil svoj pristop k podružnici SPD Trbovlje.

Ustanovna seja je bila v posebni sobi gostilne Drevo, 8. maja 1928 pa je bil pri 280 članih ustanovni občni zbor podružnice v dvorani Ane Forte na Vodah. Osrednje društvo iz Ljubljane je zastopal pokojni Anton Knafelc.

S tem sem navedel nekaj dejstev, ki naj osvežijo spomin na ustanovitev planinske organizacije v Trbovljah.

Trboveljski planinci na Ojstrici

Jože Stok-Korotan:

U naročju Mrzlice

ob njih razvili slovenske trobojnice ter prepevali narodne in partizanske pesmi. Naša pesem je mogočno odmevala po dolinah ter polnila srca teptanih in zasujenih ljudi z občutkom sreče in zadovoljstva.

Nepozabni bodo ostali tudi tisti dogodki, ko smo se usuli s hribov v doline ter z bojno pesmijo na ustih in ognjenim orožjem v rokah rušili sovražnikove utrube, trli betice švabski soldateski in izdajalskim kačam, ter uničevali vse, kar je koristilo sovražniku.

Nikdar ne bom pozabil tistega nočnega spopada z Nemci nad Katarino, ko je bil krvavi boj ena sama veriga rafalov in bombnih eksplozij, da se je Mrzlica neprenehoma lesketala v ognju in škrlatnordečem sijaju raket. Ko pa smo švabsko zasedo poslali k vragu, smo se spet vrnili v objem naše Mrzlice.

»Ej, Mirko, na javko bo treba!« sem v zadregi poklical kurirja, ko sem se iztrgal iz objema živih spominov.

V mraku sva s kurirjem prispela na Kal. Stajerčeva četa se je prav tedaj odpravljala v dolino. Z njo sva tukaj odšla na pot. V Brdcah smo potrkali na Kozoletovo trgovino, si nabrali živil in se zjutraj vrnili na Kal. Podnevi smo imeli tam zabavo ob pečenem kozličku in pletenki domačega sadjerca.

Popoldne je začelo rositi. Zato smo se s političnimi aktivisti odpravili v Čeprlinovo gostilno. Tam sem na sestanku z zaupniki in obveščevalci iz doline dobil tehtne podatke za izvršitev pomembnih akcij, predvsem za uničenje nemške postojanke na Katarini. Zato sem komaj čakal prihodnjega dne, ko bi morali priti na Mrzlico tudi Janezova in Malijeva četa...

Tisto noč nisem mogel dolgo zaspati. V mislih sem prehodil znane steze, ki jih je hodila prva Revirska četa, spremljal pohode in borbe I. Stajerskega bataljona in vse tiste poti, ki so jih premnogokrat premerili drzni revirski aktivisti. Živo sem se spominjal tudi tistih dni, ko smo na Cebinah ustanovljali Zagorsko četo, v Ravnah Trboveljskega bataljona na Kalu pa Hrastniško četo. Ob spominu na drzne komandirje teh čet, Janeza, Malija in Stajerca, pa mi je srce kar

Posebnosti gostinstva v planinah

Gostinska dejavnost ki jo v nižinah, mestih in vaseh po navadi ocenjujemo kot zgolj obrtno ali gospodarsko prizadevanje delovnih kolektivov po čim večjem ekonomskem efektu in podobnih obče družbenih kriterijih, ima v planinah, daleč proč od svojega življenja, svoj poseben, specifičen pomen.

Daleč smo še od tega, da bomo od gostinskega delavca v dolini pričakovali kaj več, kot to, kar nam je že po pravih svojih službe dolžan nuditi. Nagibi, zaradi katerih ljudje obiskujejo gostilne, so tako različni, da je povprečnemu gostincu največkrat nemogoče prodreti v razpoloženje svojih gostov in ga seveda temu primerno z razumevanjem postreči. Dolinsko gostinstvo bo prav zaradi svoje komercialne note, ki na žalost danes igra še vedno svojo vodilno vlogo, ostalo daleč od notranjih potreb gosta vse dotlej, dokler se oba činitelja, tako gost kot gostinski delavec, ne bosta zživela drug v drugega ter tako v medsebojnem sporazumevanju vskladila potrebe in dolžnosti družbenega izživljanja. Koliko vode bo še preteklo in koliko očitkov bo še izrečenih na račun gostince, pa tudi njegovega gosta, dokler ne bo iz naših gostinskih obratov izginil tisti mehanizirani odnos, ki danes duši razvoj te lepe gospodarske veje. Pozdravljamo mehanizacijo gospodarstva, stroj naj nadomesti trud človeških rok; toda v gostinstvu — kjer poleg materialnih uslug iščemo še nekaj več — nam dobrega razpoloženja ne bo prinesel ne avtomat in ne brezdušni robot.

Često se nervozni razburjamo nad navidez slabo kakovostjo gostinskih storitev, nestrpnost smo zaradi prekomernega čakanja, cena se nam zdi pretirana. Ne bom zanikal, da v tem pogledu gostinstvo ne šepa, saj sem bil mnogokrat sam priča podobnim neveselostim. Na drugi strani pa lahko

po temeljitnem opazovanju ugotovimo, da slabemu razpoloženju gosta niso toliko krivi navedeni razlogi, temveč skrajna nepazljivost gostince, ki bi lahko z delom svoje dobre volje, če že ne odpravil, pa vsaj omilil sleherni pomanjkljivost, ki se po nerodnosti vkrade v njegovo delo. Prav v srce nas bo zbolelo ko bomo videli včasih mlade in zdrave gostinske ljudi, ki pri svojem delu brezizrazno strme nekam daleč mimo gosta, z narejenimi gestami brezdušno prihajajo in odhajajo, ne zavedajo se tega, da nas njihovo podletje in izobešeno napisno tablo vabi k sebi — v goste! In ta pomanjkljivost je tisto kar nas v gostinstvu najbolj draži — čeprav največkrat podzavestno — ki v veliki meri dokazuje že stokrat in stokrat dognano resnico, da ni vsakdo za ta poklic.

Toda pustimo za danes ta živi problem in se povzpimo višje — v planine!

Že ob sami predstavi na to svojstveno kraljevstvo se nam vzbudi nemir in pričakovanju nečesa veličastnega, nezane sile nas vlečejo v svoje okrilje, neskončno majhni, vendar tako zelo vzvišeni se počutimo, ko se nam z vrha gore odpirajo daljnji razgledi. Na mah izginejo vse skrbi in težave vsakdanjega življenja zavest lastne moči zraste v nepojmljivo višino, zreti mir okrog tebe, te naredi drugačnega človeka. Nisi več delavec, ne uradnik, ne študent — človek si, ki naenkrat jasno vidiš pod seboj ves tvoj svet in se zaveš da je to vse — tvoj svet!

Gostince, ki imaš v planinah opravka z ljudmi, ki ti prihajajo v goste, zapomni si gornja razmišljanja, skušaj

doumeti vse razpoloženje, ki ga vzbudi gora v zemljanih, ko se od časa do časa vračamo po zaslonbo k njej kot k materi. Ne skušaj nam s čemer koli porušiti duševnega ravnotežja, ki smo si ga pridobili v borbi s strmino.

Kaj bi radi od tebe, ki nas — to verjamemo — želimo pričakujes?

Predvsem si želimo tega, česar v dolini nismo bili deležni in taki meri, kot b bilo potrebno, to je originalnost, pristnost v tvojem odnosu in v pristnosti tvojih uslug, kot je pristna in nepokvarjena narava, ki je okrog nas.

Ker smo že po naravi skromni ali pa nas je k temu prerodila gora, ne bomo od tebe zahtevali nobenih posebnih specialitet, temveč se bomo zadovoljili s preprostim jedilni in pijačami, ki jih lahko prebavi vsak želedeč. Imej jih vedno na zalogi v zadostni količini!

K tebi smo prišli iskat miru, zato ne dovoli, da nam ga krađejo posamezniki, ki mislijo, da imajo pravico spreminiti planinski dom v pristaniški bar.

Vsako si v spomin na lepa doživetja želi ohraniti spominček ali pa ga posredovati drugim, zato bi bilo prav, da jih imaš na razpolago, bodisi v obliki razglednic, znakov ali drugih simboličnih predmetov.

Imej usmiljenje tudi s tistimi, ki nimajo mnogo pod palcem, zlasti z mladino; na splošno pa naj tvoje cene ne razodevajo želje, da se morajo investirati za planinski dom rentirati v čim krajšem času.

In če bi hotel vedeti še kaj več, pojdi včasih na obisk na sosedno planino; kar ti tam ne bo všeč, popravi pri sebi, pa bomo še bolj zadovoljni odhajali z gor.

Če morda ne veste, vam povemo...

...da je bila ustanovljena prva planinska organizacija na svetu v Angliji leta 1857 v Londonu z ustanovitvijo Alpine Cluba;

...da so ustanovili na naših tleh prvo planinsko organizacijo leta 1874 v Zagrebu;

...da je bila ustanovljena prva slovenska planinska organizacija 27. februarja 1893 v Ljubljani, in sicer na pobudo skupnice mladih slovenskih planincev, ki so se imenovali »piparji«; ti so namreč ob svojem rednem obiskovanju naših planinskih predelov opazili, da prodira nemška planinska organizacija čedalje bolj tudi v naše domače gorske predele in jim daje razna nemška imena ter odkupuje vrhove posameznih gor, da lahko na njih pobočjih ali vrhovih postavlja planinske koče; zato je imela ustanovitev SPD v začetku predvsem nacionalni značaj;

...da je bila ustanovljena prva podružnica SPD v Trbovljah 8. decembra 1912. leta, druga pa 8. maja 1928. leta, ki pa se je zaradi organizacijskih sprememb po drugi svetovni vojni preimenovala v Planinsko društvo Trbovlje;

...da so ustanovili Planinsko društvo Zagorje leta 1947;

...da je bilo ustanovljeno Planinsko društvo Kum — Trbovlje leta 1950; dotlej so bili člani tega društva včlanjeni v PD Trbovlje;

...da so ustanovili Planinsko društvo Radeče leta 1951; že pred tem pa je obstajala pred leti podružnica SPD v Zidanem mostu;

...da je bilo ustanovljeno Planinsko društvo Dol pri Hrastniku leta 1954;

...da je pričel izhajati »Planinski vestnik« leta 1895 kot glasilo slovenske planinske organizacije SPD. »Planinski vestnik« izhaja še danes v znatno obsežnejši obliki z vsakokratno slikovno prilogo ter velja za najcenejšo, hkrati pa po letih izhajanja za najstarejšo slovensko revijo;

...da je bila zgrajena leta 1898 na Mrzlici ena izmed prvih slovenskih planinskih koč v Sloveniji — »Hausenbichlerjeva koča« na Mrzlici (1119 m) — odprla pa so jo ob navzočnosti številnih planincev in izletnikov dne 28. septembra 1899; zgradili so jo v spomin na žalskega narodnjaka in šolnika Hausenbichlerja;

...da je Dom na Mrzlici zgradila podružnica SPD Trbovlje leta 1931, odprla pa ga je 20. septembra istega leta.

partizanske puške, smo takoj uganili, da se je Zagorska četa usekala z Nemci. Streljanje je počasi ponehalo, nenadoma pa se je spet razlegel po dolini mogočen krah avtomatskega orožja...

Pšššš! Pozor! Glejte, fantje! Nemci se nam bližajo. Bodite pripravljeni! Se deset korakov, še trenutek, in...

Partizanske puške in brzostrelke so zaropotalo kakor se spodobi. Ogenj je bil tako učinkovit, da je prodirajoče sovražnike prikoval k tlom in jim ni dovolil, da bi se postavili po robu. Ko so se v njihovih vrstah razstrelile še tri naše ročne bombe, so se borci na glasno povelje dvignili iz zaklonov in se pognali na juriš proti Nemcem. Partizanski udar je bil tako bliskovit in odločen, da je sleherni odpor sovražnika utonil v mladi krvi.

Prvi sovražni obroč je bil naglo prebit, drugi pa se je pretrgal, še predno smo našli nanj. Nemški vojaki in vernani so se strahopetno razbežali in se poskrili v zaklone. Za nami so začeli streljati šele takrat, ko smo bili mi že na varnem, v objemu Gozdniškega.

Opoldne je tudi pri Veliki Reki streljanje ponehalo. Kazno je bilo, da se je Janezova četa prebila iz obroča in se umaknila na savinjsko vnožje Mrzlice. Zvečer je bila nemška hajka končana.

Ko smo se naslednji dan zbrali na Kalu, ni manjkalo niti enega borca. Vsi smo bili zdravi in čvrsti. Prav ko smo se začeli pogovarjati o napadu na postojanko na Katarini, se je pojavil na Kalu tretji bataljon Slandrove brigade z nalogo, da poruši rudniško vzpenjačo na hrastniškem nasipu, zavzame bunkerje verksuev in mobilizira Revirčane v našo vojsko.

»Tudi revirski partizani pojdemo s Slandrovci v napad!« smo sklenili in si takoj razdelili naloge. Zagorska četa je odhitela v Kisovec, Trboveljska pa na Nežo v napad na verksuec, Hrastniška četa pa je odšla s Slandrovci v napad na bunkerje na zasip...

Zvečer je bojna neuhita že preplavila vse Revirje. Bombne eksplozije, prasketanje pušk ter regljanje brzostrelk in mitraljezov je bilo tako mogočno, da so planine in hribi kar vriskali v vselem odmevu.

V jutranjem svitu, 3. junija 1944 smo se iz nočnih borb kot zmagovalci spet vrnili v objem naših partizanskih planin.

PIONIRJI • PLANINSTVA • NOSILCI • SREBRNEGA • ČASTNEGA • ZNAKA

Karel Režun (nosilec srebrnega častnega znaka), Trbovlje:

Ante Beg

Okoli zasavske koč na Prehodavcih

Začetki moje hoje v planine

Veseli do planin sem dobil že v zgodnji življenjski dobi. Spominjam se, da so me najbolj razveselili trije turisti na Planini, posebno eden od teh, ki je bil brez srajce in zelo rjav. Kot je desetleten deček sem sklenil, da moram tudi jaz postati enkrat tako rjav.

Z očetom, ki je bil tudi planinec, sva šla ob priliki pod Mrzlico oziroma pod Kriško planino gledat divjega petelina. Bil je udomečen in je priletel iz gozda na žvižg rudniškega lovskega čuvaja njemu na ramo. Takrat sem dobil posebno nagnjenje do narave in občutil sem vso lepoto pohajanja na vrhove, v prirodo. Po večletnem bivanju v tujini, ko sem se vrnil nazaj k rudniku, sem dobil še večje veselje do planinskega sveta.

Spomladi l. 1899 je prišel k meni iz Zalca mlad učitelj, po imenu Hausenbichler, in me nagovoril. Zvedel je, da rad zahajam v gore in da se sploh zanimam za planinstvo. Prosil me je, če bi hotel sodelovati in pomagati pri otvaritvi planinske koč na Mrzlici, ki da bo odprta v jeseni tega leta. Sodelovanje sem mu obljubil in sem kasneje preskrbel, da se je slovesne otvoritve koč na Mrzlici udeležila tudi trboveljska rudarska godba, poskrbel pa sem tudi za agitacijo, da se je slavnostno udeležilo večje število ljudi. Otvoritev je bila izvedena tako slovesno, da kaj takega ni nihče pričakoval. Tega dne sem pristopil kot redni član k podružnici SPD v Zalcu. Koča je bila na

uporabo vsakomur, ki si je izposodil ključ v gostilni Koren (Plavšak, kasneje Zupan) v Trbovljah.

Ko se je osnovala podružnica SPD v Trbovljah, sem seveda pristopil takoj v njeno članstvo in pomagal pri organizacijskem in gospodarskem delu. Leta 1931 je zrastle na Mrzlici nova koča, l. 1935 vodovod, pred začetkom druge svetovne vojne pa so zgradili tudi cesto na Mrzlico.

Pri svojih osemdesetih letih moram priznati, da sem v planinstvu doživel najlepše čase svojega življenja, tako glede zdravja, veselja, in lepote. V duhu imam ves planinski svet še v svežem spominu, gledati pa ga ne morem več zaradi oslabelega vida. Ker so mi bile pri srcu vedno le planine, sem se v prostem času najraje zadrževal med takimi ljudmi, ki so na prirodo gledali z istimi očmi kot jaz sam, ker se mi je zdelo, da so še najbolj odkritosrčni in najbolj iskreni prijatelji. Zaradi tega priporočam vsem, ki bodo brali te vrstice, da se pridružijo ljudem, ki radi zahajajo v gorski svet, kar ne bo žal nikomur ne zdaj, še manj pa ob spominih nanje pri »osmih križih«.

Uspeh zasavskih planincev — koča na Prehodavcih (2050 m) Julijske Alpe

Avgust Kostanjšek:

Moj odnos do planinstva

Pred dobrimi 33 leti so bile narodnostne in politične razmere v Trbovljah povsem drugačne kot so danes, ko omogoča ljudska oblast slehernemu državljanu, da lahko poljubno deluje na vseh področjih telesne vzgoje. Bila nas je pešiča idealistov, ki smo kljub takrat vladajočemu nemškemu življu pričeli širiti slovansko misel, kar v tistih časih ni bilo lahko. Ustanovili smo slovensko telovadno društvo in druga kulturno-prosvetna društva, medtem ko planinstvo ni moglo pognati v Trbovljah svojih korenin. Kot telovadec in organizator sem se bavil največ z mladino, za katero pa je bilo izživljanje v zaprti telovadnici vse premalo. Že leta 1922 sem se sam dal vpisati v podružnico SPD Ljubljana. Še kasneje se nas je v Trbovljah nabralo precejšnje število, ki so nas gore vleklo v svojo samoto ter nam nudile prelest, ki jo more nuditi le narava.

Tedaj smo ustanovili podružnico Slovenskega planinskega društva v Trbovljah. Po naših zasavskih hribih v začetku ni bilo udobnih planinskih koč, na Mrzlici je samevala Hausenbichlerjeva koča, na Kumu in Sv. Gori cerkvena gostilna, sicer pa smo se takih koč bolj ogibali ter hodili na nam neznane vrhove. Posebno kasneje, ko se je osnovalo društvo »Treznje mladice« in pa potem, ko sem ustanovil društvo skavtov in gozdnikov v Trbovljah. Go-

stili smo se izogibali, rajši smo sami sotorili na popolnoma čistem in samotnem vrhu, kjer smo počasi spoznavali vso pisano floro našega okoliša. Ko sem prvič svobodno prehodil vse področje Julijskih in Kamniških Alp, je bilo to zame popolnoma novo razodetje. Od takrat smo se začeli imenovati prave planince. Sicer sem že v prvi svetovni vojni prehodil vse koroške obmejne gore, ker sem služil pri planinski not, vendar s tesnobo in prsi, ker te gore le niso bile naše.

Kaj me je vedno vleklo v gore? Težko je to povedati tistemu, ki brezobzira in brezbrizno hodi po svetu, ki ne vidi pokrajine okrog sebe in mu je glavni cilj le pridobivanje sredstev ali uživanje dvomljivih dobrin. Meni so gore nudile več kot more nuditi zakajena gostilna žejnemu, meni so postale gore duševna potreba. Ni med nami človeka, ki bi ga prvo pomladno cvetje po dolgodolga zimski ne razveselilo in če takega človeka parkrat usmerimo na višje stoeče vrhove, bo vedno bolj in bolj občutil razloček med življenjem v dolini in bivanjem v planini. Vsekakor pa mora biti planinec dober fizikulturnik,

ANEKDOTA O POLDETU

Za našega »brnastega« Poldeta vedo vsi, da ne pije nobenega alkohola ali pa se precej omeji na pitje in to zelo male količine.

Nekoč, ko smo se vračali z naše ljube Mrzlice, smo se oglašili na nižje ležečih kmetijah. Seveda smo se dalj časa zadržali pri kmetu Jožetu, kjer si je naš Polde dal natočiti steklenico mleka in steklenico jabolčnika.

Pri tem smo si vsi dali postreči z žganjem in dobrih jabolčnikom, tako da smo kljub pozni jeseni, ko že ni bilo nikjer cvetja, tega vendar imeli na licih. Bili smo, kot pravimo, malo v »ročkah«.

Tako smo se vračali po precej nerodni poti, nam je naš Polde kar nenehkrat zdrsnil s steze na nižje ležeči kolovoz. Seveda si je pri tem padcu poškodoval obleko in lahko bi se mu primerilo, da si kaj napravi na nogi ali roki.

V strahu, če se mu ni kaj zgodilo, ga začnemo klicati: »Polde, si se kaj poškodoval ali kaj?«

Prve besede, ki jih je spravil iz sebe, so bile: »Ali so steklenice še cele?«

Zasavska planinska društva — Hrastnik, Trbovlje, Zagorje in Radeče — so zgradila in odprla 22. avgusta 1954 novo planinsko postojanko na Prehodavcih. Kamenita stavba stoji na prelepi razgledni kopi grebena nad prvim triglavskim jezerom, že na trentskega svetu, v približni nadmorski višini 2050 m. V neposredni bližini je po letu 1918 potekala državna meja med Jugoslavijo in Italijo. Italijanska vojska je postavila nekaj metrov nižje pritlično kamenito obmejno stražnico z neogibnimi strelskimi jarki, betonskimi zakloni in žičnimi ovirami. Do te mejne postojanke so nadelali dobro tovrno pot (»mulatiero«) iz Loga preko Lepoča in planine Trebiščne — prav do tedanjih državnih mejnikov. Drugo tovrno pot so nakopali iz sklepa Zadnjice na sedlo Dol (med Ozebnikom in Goriškim robom) ter od tod skupno s prvo potjo na greben.

Iz koč in izpred nje uživajo obiskovalci te skromne, a prikupne planinske zgradbe, obsežen razgled proti zahodu. Nasproti leži raztegnjen hrbet Ozebnika (2048 m) s pisanimi gorskimi pašniki, kjer zvončikajo večji in manjši tropi ovac z nižje ležeče planine Trebiščne. To samotno in malo obiskano razgledno točko z bujno alpsko floro

so izpremenili med letom 1919 do 1939 zahodni sosedje v obmejno utrdbo. Še danes stoji na jugozahodnem pobočju grebena razpadajoča betonska kasarna alpincev in enot gorskega topništva.

Od tod je bil prenešen na Prehodavce ves eternit za streho in večji del ostrešnega tramovja. Na prostornem dvorišču kasarne cvetó danes v miru posamezni šopi planik. Čisti vrh in Velika Tičarica (trentska) zakrivata pogled v dno soškega korita med Logom in Bovcem. Od jugovzhoda proti severozahodu se nato vrstijo svetlejši in temnejši — bližji in oddaljenejši — grebeni zahodnih Julijcev: Kobariški Stol, Kanin, Svinjak, Bavški Grintavec, Poliški Spik, Viš, Pelci, Ozebnika, Jalovec, Mangart, Travniki, Mojstrovka, Prisojnik, Planja, Razor, Križ, Pihave in Stenar — do sedla Luknje z robom Plamenic. Globoko pod nami se koplje v soncu zelena Zadnjica — a sosednji Ozebnik nam zakriva raztresene domačije skromnih Zorčev, Kravanjev, Komacov in drugih Trentarjev, ki so tovorili na Prehodavce gradbeni material ter zidali novo postojanko. Če obidem grebene od severovzhoda proti jugu, je najbližji Vršac (2194 m) z odsekanimi stezami proti Zadnjici. Za njim pa iznad Zaplanje strmo bode v nebo Triglav. Dobro razločimo Aljažev stolp; daljnogled pa nam približa celo trop triglavskega romarjev, ki so dosegli svoj cilj in zamaknjeni občudujejo edinstven razgled z očaka naših vrhov. Pod širokim zahodnim ostenjem impozantnega Kanjavca se iskri malo, zelenkastomodro prvo triglavsko jezero (Jezero pod Vršcem), v katerega šumlja izpod velikega snežišča ledenomrzle studenček. K temu triglavskemu biseru je do sedaj zašel le redke triglavski popotnik. Enako lep pogled je na drugo triglavsko jezero, ki je kot prvo zelenomodro triglavsko oko in večji del leta ne zasluži prozaičnega imena Rjava mlaka. Res pa je, da se to jezero v suhi poznojesenski dobi močno osuši in kaže tedaj več metrov visok teman obrežni rob. Z vrha Poprova — sosedja Kanjavca — zdrsne oko na Hribarice, Vršake in Zelnarico. Proti jugu se dviga stopnjevit greben Lop (Malo in Veliko Špičje) z gosto nagubanimi, strmimi zahodnimi stenami. Šoško dolino zasledujemo pod Bovcem tja do ovinka pri Zagi.

Še nekaj podrobnosti iz časa gradnje te nove razgledne triglavske postojanke! — Petega julija 1953 se je povzpela družica zasavskih planincev v spremstvu Trentarjev iz Loga na Prehodavce in izbrala — po kratkem posvetu — oblo travnato kopo nad bivšo italijan-

ske karaulo za definitiven temelj novi koči. Načrti so bili že pripravljeni v Hrastniku, kjer domuje predsednik gradbenega odbora in »gonilna sila« pogumnega kolektivnega podviga zasavskih planincev v daljnem triglavskem pogorju — tov. Stane Brečko. Teden nato so pričeli z odkopom, sejanjem peska, zlaganjem suhe škarpe ter donajanjem najpotrebnejšega gradbenega materiala iz doline in z Ozebnika. Le pet parov žilavih trentarskih rok je do konca avgusta dogradilo zidovje. Nato je v dobrem tednu družina spretnih bohinskih tesarjev postavila ostrešje in prekrila stavbo, ki je prvo leto, čeprav izpostavljena, prav dobro kljubovala vsem zimskim metežem in viharjem.

V juliju 1954 so pospešeno nadaljevali notranja dela v stavbi. Tudi ta je opravilo pet Trentarjev, katerim so donajali dnevno trije tovrni osličji iz Loga — povprečno po 80 kg — razni gradbeni material in notranjo opremo. Tako se je v avgustu bližala gradnja dovršitvi — z mnogimi žrtvami graditeljev, zasavskih prostovoljcev ter ob krepki podpori zasavskih ljudskih oblasti, podjetij, množičnih organizacij in Planinske zveze Slovenije.

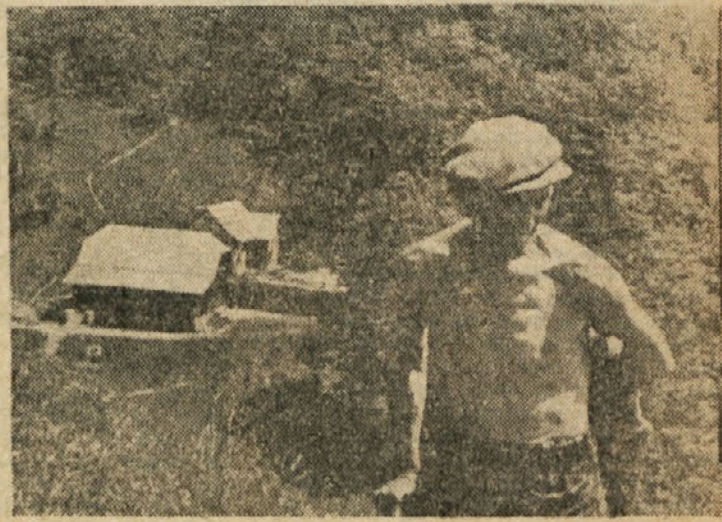
Čeprav stavba še ni dovršena v vsej začetni notranji razdelitvi prostorov in nima še popolne opreme, je vendar gradbeni odbor sklenil, da je odpre 22. avgusta 1954 ter zasilno oskrbuje še preostale tedne jesenske planinske sezone. Letos bo treba izpopolniti opremo, zgraditi cisterno, dozditi vetrolov pred vhodna vrata itd.

Dostopi: Od koč pri triglavskih jezerih prispeš na Prehodavce v zložitih dveh urah. Iz Loga v Trenti je okoli štiri ure vzpona; od koč na Doliču pa je preko Hribaric dobri dve uri in pol hoda. Ko bo dograjena zanimiva visokogorska zavarovana steza preko severozahodnega ostenja Kanjavca, se bo pot skrajšala za polovico.

Izleti: Po grebenih Lop (Veliko in Malo Špičje) na vrh Lepe Spice (2398 m), na Ozebnik (2084 m), bližnji Vršac (2194 m), Kanjavce (2568 m), Triglav, čez Globoko Konte na planino v Lazu, Debeli vrh, za Zelnarico na planino Dednjo polje, čez Dolič na Luknjo, Pihave, Križke pode, Rezor v Trento itd. Seveda niso vsi dostopi na posamezne vrhove, niti markirani — vendar najde izurjen hribolazec primerne dostope brez teh pripomočkov. Alpinisti-plezalci pa imajo v tej novi postojanki oporišče za svoje drzne podvige po manj raziskanih predelih Julijcev. V marcu in aprilu — večkrat tudi v maju — pa so zaliti predeli okrog koč tja do vrha Hribaric in navzdol do koč pri triglavskih jezerih pravi eldorado za alpske smučarje!

Gornja dolina triglavskega jezera velja pri večini triglavskega »romarjev« za nezanimivo, pusto področje, ki ga preokrožijo — navadno že utrujeni — z vrha Triglava oziroma triglavske postojanke. Dobri poznavalci tega predela pa trdijo ravno nasprotno! Živobarvno alpsko cvetje prekriva skalovje in trate — le opazovati je treba okolico poti! V lanskem juliju so oživljali to kamennito »puščavo« desetstisoč čudovito modrih čaš kluzijevega encijana — ponekod na kvadratni meter preko 100 cvetov! Sivo skalovje so pokrivala žametnozeleno blazine planinske vesele s tisočji in tisočji snežnobelih cvetov. V bližini tretjega jezera (pod Hribaricami) poznavajo stotine in stotine zlatorumenih cvetov planinskih pogadič, drobnih vijoličastih snežnih zvončkov, belih snežnih zlatič, planinskih vetrnic itd. S tem skromnim opisom pa še zdaleč ni izčrpana dolga vrsta živobarvnega cvetja, ki tja do pozne jeseni oživlja gornjo zajezarsko dolino — med njimi so zastopane skoro vse vrstnice naše zaščitene in nezaščitene alpske flore. Velika škoda je, da zajezarska dolina ne uživa več zaščite kot alpski naravni park. V zadnjih letih namreč pasejo Trentarji tu okoli po več sto ovac, ki neusmiljeno pustošijo vse rastline. Spodnji del doline — od opuščene doline pri Utah — do velikega Ledvičjega jezera — pa si privoščijo kot pašno področje vol, prignani celo s Koprivnika. Čimprej bo treba obnoviti zaščito tega edinstvenega triglavskega predela, kjer še živetarijo — v ostri borbi s trdo prirodo — vse številne cvetne družine naših Julijcev.

Polde Majdič na Mrzlici

1000-krat na Mrzlici

V hrib me je vleklo že od mladosti, morda že takrat, ko sem pod Lisco še krave pasel. Z vstopom v knapovske vrste pa se je začelo čisto drugačno življenje, namreč borba za vsakdanji kruh, borba za preživljanje družine. Vendar sem ob priliki le skočil sem in tja na kako reber. Po prvi svetovni vojni pa sem navsezadnje začel še sam z zbiranjem raznih izletniških skupin iz vrst delavcev in takratnih članov »Svobode«. Če se ozrem nazaj, mislim, da je bilo takrat storjeno delo zelo plodno in koristno.

Čeprav sem že v letih, vendar se mi odnehati še kar ne dá. Precej planinskih vrhov sem že obredel, naj si bo v domačih ali v Julijskih, Kamniških planinah, Bosni ali v Visokih Turah, vendar so mi vsi enako pri srcu, le Mrzlica je izjema, kar mi nič čudnega, če povem, da sem lansko leto stopil nanjo tisočič. Mnogo zdravih, gončnih in vedrih ur sem prebil v prijetnih družbah na izletih in mnogim sem pomagal, da so prav tako spoznali vrednost zahajanja v planine. Dolej mi za to še ni bilo žal, najmanj pa še za tiste čase, ko sem z vso silo izbijal iz pleč revmatizem.

Ob lanskem jubilejnim pristopu na Mrzlico sem se moral spomniti tudi moje žene in v srcu in na glas sem se ji moral zahvaliti za vsa leta nazaj.

Tudi danes moram to poudariti, da sem le z njeno pomočjo in z njenim razumevanjem obhodil toliko gorskega sveta, zato pa sem ostal kolikor toliko čil in zdrav, navezal v tem času mnogo poznanstev med turisti, mnogim nudil vodstvo pri izletih, na vse skupaj pa me sedaj v starosti veže lep spomin. Enako srečen občutek želim prav vsem planincem!

LEP JE PLANINSKI SVET

Po grebenih Zasavja in Posavja

Malo je okrajev razen gorenjskih, ki bi imeli tako valovit in mikaven svet, kot ravno naš okraj; če pa prištejemo še bodoči sektor krškega okraja, bomo lahko trdili, da je tem koščku sveta, to je od Save pri Litiji pa do Hrvaške, kot nalašč izbran za planinska izživljanja za ljudi, ki po trudapolnem delu v rudniku ali tovarni z manj prostega časa radi pohite v naravo med zelenje k soncu in naravnim lepotam nasproti. Ta razčlenjenost hribov valovi od najnižje točke 139 metrov nadmorske višine ob izlivu Sotle v Savo, pa do najvišjega očanca Zasavja, ki gleda z zavidljive višine na niže ležeče vrhove in ostale kraje tja do Gorjancev, Snežnika, Julijcev — Kamniških planin do Pohorja. To je Dolenjski Triglav, Kum (1219 m).

Marsikaj vidi, kar je nam manj znano ali pa nič, pa si nočemo ogledati teh kop — vrhov, ki ima vsak za sebe svoje posebnosti, če pa že ravno teh ne, pa predstavljajo lep izlet za vsakega, še tako neizkušenega obiskovalca planin. Zato si je vredno ogledati najprej nje, potem pa še druge višje vrhove. Spodnji del ima poleg Lisce, ki jo bom posebej še omenil, znani Bohor (1023 m), ki še vedno šumi s svojim bogastvom gozdov, na njegovem vrhu pa bo verjetno kmalu stala planinska koča, ki bo zamenjala dosedanjega zasilno, ki jo imajo gozdarji, lovci in delavci; vreden je obiska. Njegovi bližnji in daljni sosede so Pleševica (730 m), Veternik (712 m), Orlica (698 m), Sv. Gore (621 m), Čirnik (624 m), Goli vrh, Kumsperk (598 m), Silovec, ki je Bizeljčanom zanesljiv vremenski preok. O tej gori pravi ustno izročilo, da je votla in polna vode, ki bo nekoč prodrla in poplavlila ves kraj. Znamenita in romantična vas je Stojdraga, 520 m visoko ležeča, v njej pa stanujejo potomci slavnih Uskokov.

Vsa okolica Bizeljskega in drugih krajev v tem koncu so prisojna pobočja nizkega gričevja, povsod na prikladnih mestih zasajena z vinsko trto, ki daje tamkajšnjim prebivalcem edini zaslužek. Samo Krško pa je že bolj industrializirano središče, medtem ko so Brežice znamenite iz zgodovine, o čemer se zgovorno priča zgodovinski grad iz 9. stoletja. V Brezani, tik nad Savo oziroma železnico, stoji na strmih pečinah na krasni razgledni točki ponosen grad, ki je bil zgrajen v 11. stoletju. Tudi Sevnica ima zgodovinski grad iz takratne dobe — ta pa leži na lepem gozdnatem grebenu nad trgov. Precej imajo, zato se lahko odločijo, kam ob nedeljah, seveda če so skromni — če pa ne naj pohitijo na naš zgornji

konec, kjer lahko obiščejo pri Radečah dvigajoče se bregove in hribe.

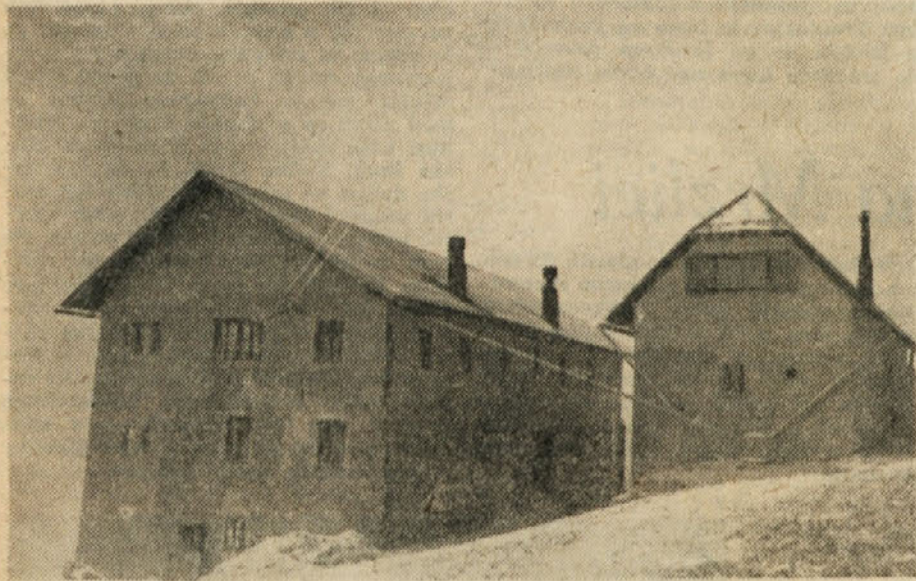
Prav lep sta razgledni točki Svibno (580 m) in Zebnik (477 m), da Kuma ne omenjam; zanj bom povedal na drugem mestu. Za temi točkami ne zaostajajo Brunk (561 m), Brunška gora (450 m), Loška gora (420 m), Podkraj pa od 200 do 750 metrov nadmorske višine, Močilno (574 m) in še mnoge druge. Po svoji zanimivosti so vredne obiska tudi razvaline radeškega gradu, ki je bil zgrajen okoli leta 1000; od tam je pogled na niže ležeče Radeče in savsko strugo. Svet se širi in prihaja v nižino. Ob potoku Sopotu se vije biva vojaška cesta, ob njenih bregovih se dvigajo planotasta gričevja od 400 do 543 metrov višine, nad njimi pa kraljuje Ključevica (1077 m), Nebeška gora (962 m) in Lenovec (902 m).

Kdo bi naštel še vse ostale vrhove, ki se dvigajo na levo in desno ob tesni Save in v neposredni bližini iste. Pa vendar zaslužijo nekateri, da jih omenim, in ti so: na spodnjem koncu Razbor (483 m), poleg Vel. Kozja in Kopitnika, pa Turški les, Savna peč s svojo hribovito lego nad 370 m višine, Sv. Jurij (791 m), Sv. Stefan (597 m), Turje (550 m) malo dalje špičasti Hum (585 m) z zanimivo alpsko floro, od Rečice med Maličem (934 m) in Pernicami 884 m) se nahaja Smohor (784) in Šmihel. Impozantno se dviga sosed Mrzlice Gozdni (1092 m); še jih je manjših, ki obkrožajo naše kotline, kot so Kovk (600 m), Plesko (460 m), Ojstro (540 m), Retje (521 metrov), Sv. Marko (533 metrov), Planinska vas (620 metrov) in Knezdol (600 m). Na drugi strani pa je Dobovec (674 m) čez Kum pa Boravak (730 m), Gorenja vas, mali Kum (820 m), Podkum (770 m) in Kozlova gora. V nadaljevanju pa so slikoviti Polšenski dolomiti s svojimi vrhovi in slemen, Orljek (898 m), na katerem je baje nekaj stal grad, strmi dolomitski Ostrež (841 m), Zambor (782 m) in še drugi. Nasprotno od teh pa je Jablaniški vrh (919 m), Sv. Gora (849 m), Roški vrh (932 m), Ržiški vrh (774 m), Krešica planina (1055 m), Tolsti vrh (1077 m), Zahojški vrh (996 m), v daljavi pa Silvna (870 m). Lepo je osonjo pobočje hriba Rebar (875 m) pri Trojanah in ima v podaljšku Križanovo goro, ki je še malo znana razgledna gora, potem je Učak (609 m), Kamnec (860 m), Javor (1131 m), nižje ležeči Tabor in še mnoge druge. Tudi na našem koncu imamo poleg poznanih še dosti neznanih in zanimivih vrhov vrednih obiska. Zato se potrudimo in jih obiščimo, saj znane, ob priliki pa še omenjene, da jih spoznamo.

Kum 1219 m

Med veličastne vrhove v Zasavju sodi vsekakor Kum s svojim velikim obzorjem razgleda, ki sega od meje Hrvaške, Gorjancev, Snežnika, Julijcev, Kamniških planin in Pohorja. Vmes pa je nešteto manjših, lepo izrazitih hribov, ki so privlačni za tamkajšnje prebivalce, seveda tudi za nas. Lahko trdim, da je edinstven razgled z vrha Kuma, ter tako ta vrh poplača ves trud obiskovalca, ki si želi lepega razgleda po naši domovini.

Ne samo to, da nam nudi ta vrh lep razgled, temveč nam nudi tudi bogato planinsko floro, med katero sodijo tudi

redke cvetlice, ki so z zakonom zaščitene. Tudi fauna je dostojno zastopana, tako da nudi obisk te gore tudi razvajenemu turistu mnogo presenečenj in lepih doživetij.

Pristop na Kum je mogoč z več strani, Radečani se lahko povzpnejo nanj kar v treh smereh. Hranističani pa čez Matico, medtem ko se lahko Trboveljčani in tisti, ki se pripeljejo z vlakom, odločijo za dve varianti; od teh bom omenil le eno, ki jo običajno uporabljamo, in to je po lepo složni cesti od mostu čez Savo do naselja Dobovec, od koder pa se nam še nudi prav lep razgled po sosednjih vrhovih. Tudi cvetja ne manjka ob poteh, gozd nam pa nudi prijeten hlad v poletnih mesecih. Od

stojanka je precej pridobila z zgraditvijo smučarske žičnice, še več pa bo pridobila, ko bo koča povsem prenovljena in opremljena.

Na planincih lušno biti

Čemšeniška planina 1206 m

Mogočno se dviga ob podaljšku zagorske kotline nad visoko ležečimi naselji, kot so Breznik, Razbor, Čemšeni, Jesenovo, Križe in Znojile. Čemšeniška planina, pravzaprav je to mogočen hrbet, poraščen z gozdovi, medtem ko ima osonjo stran posuto s travnatim pobočjem, ki valovi v poletnih mesecih v prekrasnih barvah poletnega cvetja, tako da se zdi človeku kot sama velika preproga, ki jo nevidne sile premikajo. Nepozaben je pogled na to lepoto barv in različnih oblik cvetja. Vmes pa človeka preseneča zvrzolenje škrlančica, ki se dviga in spušča k svojemu v travni ležečem gnezdu. Ure in ure bi človek ogledoval početje, ki človeka povsem sprosti in v tem pozabi na vse skrbi.

Da, v teh višavah si človek spočije duha in pridobi novih moči. Od planote, kjer stoji koča, pa vse naprej do piramide, se nam na južni strani nudi krasen razgled na globoko spodaj ležeča naselja, nad katerimi se dvigajo sosedni vrhovi. Med njimi pa se vijejo bele ceste, iz daljave pa nam prihaja na uho vrvež vsakdanjega življenja iz naših rudarskih bazenov. Vse to nam ostane nepozabno v spominu in iz hvaležnosti do teh doživetij se bomo še vračali nazaj v te višave. Prav lep je pogled na slikoviti grad Gamberg v ruševinah, ki stoji na strmih skalnatem hribu. Sezidati ga je dal leta 1040

Ortolf III., Svibenski. Rodbina je potem dobila ime Galenberg. Tudi ta sila takratnega gospodarstva se je uklonila duhu časa in razvoja. Od piramide se nudi lep razgled na ostali del zasavskih hribov in del Savinjske doline.

Dostop na Čemšeniško planino je mogoč iz več strani, od St. Gotarda po gozdu, kjer sedaj grade cesto, iz Čemšenika po kolovozu ali pa mimo Sv. Primoža. Dokaj strma pa je pot iz Jesenovega. Sestop pa je najboljši od piramide na koncu Čemšeniške planine po travniku, kjer se poslužimo vej in svojih sedišč in smo takoj v dolini na sedlu pod sosednim Kisovcem (906 m), od tu pa po cesti, kamor pač želimo. Trud se nam bogato poplača, saj doživimo tisto, kar drugje ni mogoče, to je brezplačno vožnjo.

Veliko Kozje 987 m

Ko odsopiha velika »črna kača« ob Savinji iz Zidanega mosta proti severu, lahko vidimo že po nekaj metrih vožnje na desni strani dolomitno skalovje različnih oblik. Vse te čudovite oblike se pogrezajo v vsej veličastnosti v temno bukovih gozdov, ki leže ob vrhovju. Oko se nam pri pogledu na to hribovje ustavi na golem vrhu, ki se drzno vzpenja proti sinjemu nebu. Pri tem pogledu se nam zdé čerj še bolj strme

in so prav lepe, ko so obsijane od sonca. To je Veliko Kozje, Marsikdo ga gleda iz vlaka in se čudi, tako kot sem se nekaj tudi sam. Danes pa ne predstavljajo nobenega problema več; celo za alpinistično šolo nam je bil. Njegove izrazite krajše stene so prav priprave za preizkušnje naših alpinističnih sposobnosti, so pa tudi detajli, ki človeka zaskrbe. Znani alpinist in gorohodec dr. Tuma pa je zapisal: »Kjer je volja, tam je pot«. Tako je tudi v Velikem Kozjem. Seveda niso vsa pota na vrh taka. Običajna pot, ki nam služi pri obisku vrha, je iz železniške postaje Zidani most čez most nad Savinjo, pod vijaduktom naravnost od mostu, nekaj časa ob železnici in tako skozi naselje mimo bunkerja na grebenu, ki je žalosten spomin na preteklo vojno. Od tu se nam nudi krasen pogled na železniška vozlišča in mostovje ter na tok obeh rek, ki se pod mostom stekata; od tod naprej teče Sava vse bolj počasi. Sumeje njenih valov pa se nam zdi, kakor da se pogovarjata dve sestri, ki sta prišli iz raznih dežel, ena izpod Triglava, druga pa izpod Kamniških planin. Dolgo se nista videli in marsikaj si morata povedati.

Od bunkerja naprej pa nas pelje pot po mlademu bukovem gozdu. Le redke hiše srečujemo. Skoraj smo na travniku; še malo in že smo pri zadnjem kmetu. Še kratek sprehod po travniku med cvetjem in že se moramo po gozdu vzpenjati na vrh. Pogled od tu je nepozaben. Prav posebno pa nam je pri srcu lepo cvetje, ki raste na videz prav iz skal; mnogo ga je in zaščiteno je, kar je edino pravilno.

Dostop na vrh je še mogoč od Gračnice ali pa po grebenih od Lisce.

Partizanski vrh 985 m

Ze samo ime nam pove, da je na tem vrhu bilo stikališče in zbirališče enot NOV in POS. Vendar pa Partizanski vrh, ne samo da je slaven iz narodne revolucije, temveč je prav priljubljena izletniška točka ne samo za Trboveljčane in Zagorjane, temveč tudi ostale ljubitelje naravnih lepot. Res je, da ni kaj posebnega razgleda z vrha razen na južni strani, ko lahko gledamo zadimljene kotline rudarskega bazena Zagorja in Trbovelj. Na obzorju pa se nam nudi nekaj več razgleda, tako da je v tem pogledu zadoščeno pristopniku, ki želi nekaj videti.

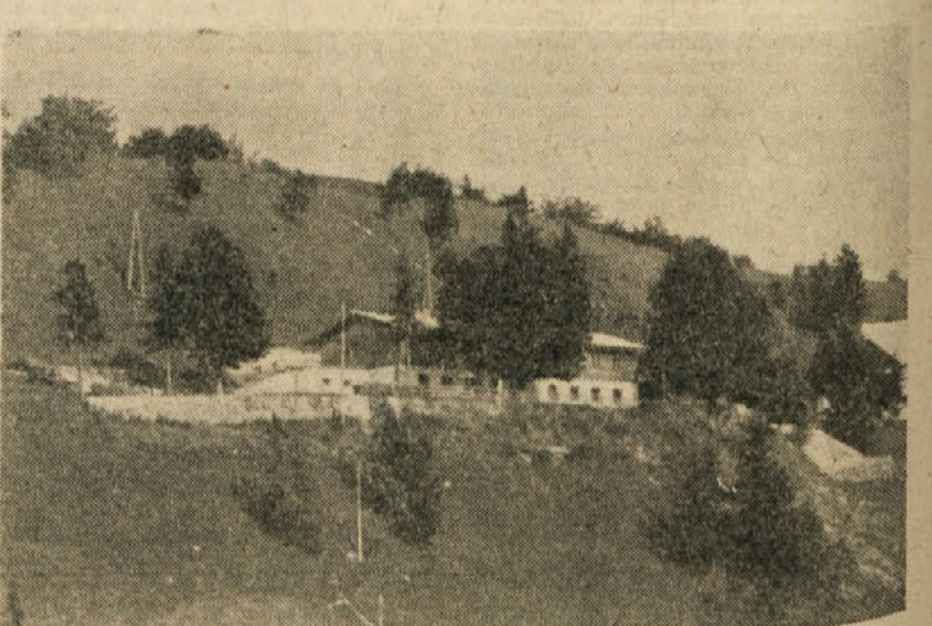
Vendar tradicija vleče, žal pa da vrste obiskovalcev Partizanskega vrha niso tako popolne, kot so bile nekaj. Še bo treba besed, da nas bo obiskovalcev čim več, da se ognemo zakajenim gostinskim obratom in prašnim cestam v dolini ter pohitimo v naravo, daleč proč od hrupa dnevnega življenja.

Prijetna in sončna so pobočja Partizanskega vrha in više se dvigajočega Javorja (1131 m), ki nam v zgodnjih spomladanskih dneh nudita polno sonca in zdravja. Pisane poljane cvetja pa

so lep počitek za naše oči, ki preko tedna ne vidijo teh krasot in si kar željno vpijajo v to bogastvo narave, ki je tudi na tem delu planin bogato zastopano. Ne manjka tudi zastopnikov živalskega sveta.

Mikavni so sprehodi po kolovozu proti sedlu St. Lenart. Med mladim smrečjem se srečujejo počuti mlad in njegova pljuča vdihavajo svež gorski zrak, pomešan v vonjem smrekove smole. Zares lepi so ti sprehodi, za katerimi ne zaostajajo tudi tisti preko travnika pod vrhom Javorja, ravno tako v gornjem koncu po smrekovem gozdiču. Zabave in razvedrila je dovolj.

Dostop na Partizanski vrh je mogoč iz več strani. Iz Zagorske mimo »Mamičce« ali pa čez Znojile mimo Lenarta. Lep dostop je s sosedne Mrzlice po grebenu čez Prečno, katerega se kaj radi poslužujejo Hranističani in Savinčani. Trboveljčani pa lahko izbiramo ali čez Planinsko vas ali pa čez Klek. Obe poti sta dokaj strmi, vendar pa zanimivi zaradi menjšajčih se lepot. Tudi tuje lahko izbirajo poleg Trboveljčanov.

Obisk na to lepoto in bogastvo razgleda vam bo ostal za zmeraj pri srcu in še se boste vračali nazaj na Mrzlico, kot to dela naš »brnasti« Poide. Sledimo mu, žal pa ne bo nikomur.

Pristop na Mrzlico je mogoč iz več strani. Savinčani se kaj radi poslužujejo poti čez St. Pavel, drugi zopet od celjske strani čez Zalec, Griže ali pa od sosednega Smohorja, Kala in Partizanskega vrha. Največ nas pa hodi s tuje vred od zadnje avtobusne postaje po rebri do Katarine in naprej po lepo složni poti čez travnike na vrh, ki je viden že od daleč. Vso pot se nam nudi krasni razgledi na vse strani. Mogoč je tudi drugi, manj razgledni pristop. Izbira je dana, zato kar veselo z namj na vrh Mrzlice.

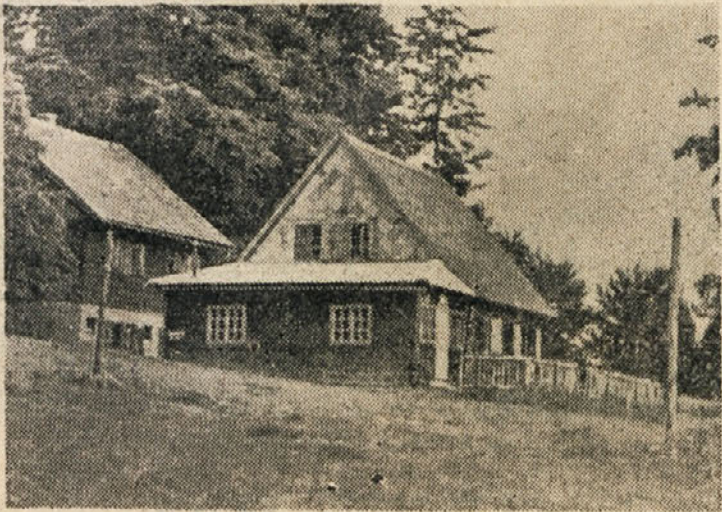
»Še malo, Janez, pa bova kot prva na neznanem vrhu«

V ZASAVJU IN POSAVJU

Kal 956 m

Lisca 947 m

Sv. Gora 849 m

Kal ali boljše rečeno Kalska planota, je greben širokega hrbta te planine. Prostor na tej planoti je primeren za množične izlete ali za kakšne množične prireditve. Lepo je gledati trop belih ovac, ki se pasejo mirno in brezbržno; zanje skrbi pastir in gospodar. Nad njimi pa se pade oblaki kot nemirne ovce — ovčice. Razgled od tu ni posebno bogat, vendar ima tudi Kal dovolj mikavnosti, tako da z njim privlači obiskovalce narave. Velikanski prostor pred kočo je zelo primeren za razne igre. Travniki in ostala pobočja so posejana z veliko množino travniškega cvetja, ki žari v različnih odtenkih barv. Med cvetjem pa je tudi redko planinsko cvetje, ki ga je zakon zaščiti.

Lepo je ležati v pisani travi in gledati pasuče se ovce, pri tem pa se ozirati po vrhovih sosednjih bližnjih in daljnih gora. Nad glavo pa ti plavajo beli oblaki, vmes pa preletavajo kritelci. Doživeti je posebne vrste. Za kočo pa je redke smrekove gozdčič, ki bi se pa urediti za prijetno sprehajališče, dal urediti za prijetno sprehajališče, ob poteh pa bi bilo postaviti nekaj klopi za oddih in pomenek obiskovalcev. Kalska planota bi s tem mnogo pridobila.

Tudi primerna smučišča ima Kal, zato je obisk priporočljiv v vseh letih, ko se narava prebujala in vse brsti. Nekdanje težave z vodo so odpravljene, danje luč že zdavnaj sveti. Od tod so lepi izleti po pobočju planote od piramide,

od koder je lep pogled na Dol pri Hrastniku in naprej na Kovk. Na Smohor drži od tu prav prijetna gozdna pot, ki se združuje z ono z Mrzlice. Po gozdu za kočo pridemo mimo turškega znamenja po strmih pobočju v slabi pol uri hoda na Mrzlico, ki ima bogat razgled.

Dostop na Kal je mogoč iz več strani, vendar je vsepovsod dokaj strmo, pa vredno truda za človeka, ki rad obiskuje planine in taka kopasta pobočja. Za zanesljivost poti pa so poskrbeli marljivi markacijski, ki so napravili ob vseh poteh dosti rdečebelnih očesc, ki vas zanesljivo pripeljejo do zaželenega cilja.

Ostrež 841 m

Polšnik je lepa gorska vasica, ki leži na prostorni polici pod vrhom Špega in je med vojno občutila vse njene tegobe in strahote. V bližini Polšnika pa se dviga strmi dolomitski Ostrež, ki ne zaostaja za lepotoj ostalih zasavskih vrhov. Se več — celo prednjači v svoji impozantnosti, ko se strmo vzpenja med slikovitimi dolomitskimi vrhovi in slemeni. V globoki savski tesni pod temi vrhovi pa si je Sava skozi dolgo dobo let izlivala strugo, ki je zelo ozka, morda celo najožja na celi njeni poti. Ne pozaben je pogled v te višave iz drvečega vlaka, ki bobni po tej ožini, ki ji pravimo tudi »cesarske kamre«.

Dostop na Ostrež je mogoč iz Renk čez Ravne ali Polšnika čez Preveg, mimo Sv. Katarine, pa tudi iz Zagorja čez Konjšico. Posebno lep in zanimiv dostop je od Podkuma čez Padež, mimo Orlička (898 m) in naprej na vrh, ki nam nudi bogat razgled po sosednih vrhovih.

Ostrež je bogat po lepi planinski flori, ki je dobro zastopana poleg ostalega cvetja ob poteh in tratah. Tu najdemo prav lepe primerke avriklja, ki se pozibava v lahmem vetru, varen pred grabelji. Tu sem zajde le redkokdaj noga planinca, tako da bi bil Ostrež lahko uzeljen, da mu posvečamo tako malo pažnje in so obiski na njegov vrh prav redki. Morda je temu krivo to, da na Ostrež ni markiranih poti ali primerne zavetišča, zato ga le redki obišče. Zavedajmo se, da so prirodne lepote skrite in oddaljene od naselij in bivališč ljudi. Zato se moramo malo bolj potruditi in lepote bodo pred nami ter sklenili bomo še obiskati ta kosček planinskega sveta v našem bogatem planinskem Zasavju.

Ko-Ra.

BOHOR NAS VABI...

Zasavskim planincem in delovnim ljudem rudarskih revirjev, ki si žele prijetnega razvedrila v planinah, je zeleni Bohor s svojimi lepotami kaj malo poznan. Pohorske planine od osvoboditve dalje, kljub svoji priljubljenosti iz predvojnih let in zgodovinske pomembnosti v časih naše osvobodilne vojne se vedno niso doživele tistega množičnega obiska in razmaha planinstva, kot ga po svoji lepoti zaslužijo. Planinci so se vse bolj usmerili na zasavske planine in na Lisco — Bohor pa je ostal nekoliko zapostavljen. Res je, da se precej pogreša planinska postojanka vrh Bohorja, ki je bila v časih okupacije požgana, vendar je izlete nanj vredno organizirati, kar bi bila hvaležna naloga vseh zasavskih planinskih društev. Tudi šolska mladina bi lahko — kot nekoč — prirejala svoje majske izlete na Bohor, saj bi se na njem naučila zdravega gorskega zraka ter se hkrati seznanjala tu s minulimi dogodki iz časov narodnoosvobodilnih bojev, na katerih je to področje izredno bogato. Nešteto bunkerjev, kurirskih postaj, zavetišč za partizansko tehniko in še drugo — vse to so dragoceni spomini, ki jih je vredno obujati, zlasti letos ob praznovanju desetletnice naše svobode.

Predvsem bi bilo potrebno, da se Bohor v planinskem in turističnem pogledu spet poživlji. Mlado, pred letom dni ustanovljeno planinsko društvo na Senovem si mnogo prizadeva, da spet obnovi planinsko postojanko na Bohorju, na mestu, kjer je že nekoč stal lovsko-planinski dom. Vendar so za to potrebne še razne materialne in finančne žrtve, ki jih bo treba še doprinesti. Članj društva upajo, da bodo po zgledu starih, bivših lovcev in planincev, ki so si tukaj pred mnogimi leti postavili svoj dom, uredili spet prijetno planinsko postojanko pod Javornikom, najvišjim vrhom Bohorja. Med današnjimi planinci so še tovariši, ki so že nekoč zasajali lopate v trda bohorska tla in ki jim bodo pomagali tako z nasveti kot z delom.

Nekdaj skromna družina planincev in lovcev, na čelu s priletnim tovarišem

Golobom in mladim Radijem, je opravila svoj čas veliko delo, ko si je postavila lično planinsko postojanko — danes pa je na Senovem in v Brestanici že dokaj veliko število planincev, ki imajo voljo in željo pomagati, da se planinstvo v kraju obudi in na Bohorju postavi primeren planinski dom.

Pa tudi tovariši, ki jim je oddih na svežem planinskem zraku najbolj potreben — rudarji iz senovske doline — so se že izjavili glede potrebe graditve takšnega doma na Bohorju. O tem vprašanju so govorili tudi na zasedanjih svojega delavskega sveta in verjetno je, da bodo, v kolikor bo le mogoče, tudi pomagali to zamisel izvesti.

Ceprav Bohor zaenkrat še nima planinske postojanke, je izlet nanj prijeten doživetje za vsakogar, predvsem pa za planinca. Enodneven izlet na Bohor je mogoče opraviti skoraj iz vseh krajev Zasavja in Posavja, saj so od vsepovsod ugodne železniške zveze do izhodiščne postaje Brestanice, od koder spet drži redna avtobusna zveza do Senovega. Izlete pa je mogoče napraviti tudi z ostalih strani, predvsem iz Planine. Prav prijetna je tura preko Oslice [836 m] na vrh Javornika [1023 m] ali v obratni smeri. Za tiste, ki bi se odločili za dvodnevne izlet v bohorske planine, pa preskrbe prijazni domačini v podbohorskih vaseh prijetna prenočišča kar na senu. Prav tako prijetna izletna točka so že same Lošče, partizanski kraj pod Bohorjem. Od Senovega do Lošče je nekaj nad uro hoda, prav toliko pa je od tod do vrha Bohorja. V Loščah je tudi spominska plošča partizanskim borcev, ki jih je po izdaji ustrelil okupator. Vse hiše in domovi, posejani pod Bohorjem, so pridno pomagali partizanom v času borb, jim nudili hrano in zavetje. Tu žive socialistični gradivji vdani ljudje, ki se iskreno razvesele vsakega obiska iz dolinskih krajev.

Izleta na Bohor še ni bilo nikomur žal; kdor se je le enkrat povzpela na te nad tisoč metrov visoke planjave, se vedno rad pridi. In prav je, da mladina, pionirji, taborniki in ostali, planin

dvotirne železnice, po kateri od časa do časa prihruji »lukamatija«, ki vozi ljudi in material na vse strani.

Mnogo je videti z vrha, travnate poljane pa so kot naročene za razne igre, s katerimi si krajšajo mladi in stari obiskovalci čas. Zlato sonce jih ogreva, za spomin pa jim pusti nekaj svojih pramen toplote na ožarjeni koži telesa, tako da jih lahko vidimo kakor rdečekežce ali pa rjavokožce.

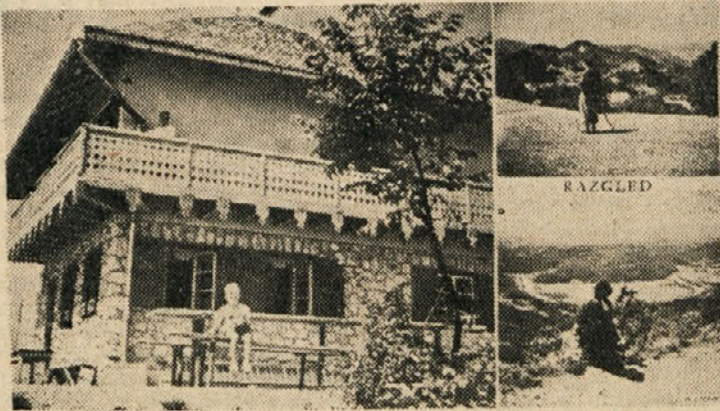
Prav nalahno boža razgrete obraze in telesa vetrič, ki pihlja od Bohorja. Nehote nam pogled pohiti v nižavo proti Bregu in Radečam, kjer vidimo polja kot velike zaplate raznih barv in oblik, iz prsi pa se nam izvije vzdih, ki je vzklil: »Kako lepa si, naša domovina, vse premalo te ljubimo in obiskujemo!«

Z vrha so mogoči pohodi proti St. Lovrencu na Veliko Kozje ali pa v do-

Med vrhove z večstoletno zgodovino sodi v Zasavju Sv. Gora, na kateri je bilo odkrito predzgodovinsko gradišče in grobovi, o čemer nam še danes zgovorno pripovedujejo terase, nastale pri izkopu. V srednjem veku je na rtastem griču pri vasi stal grad, last gospodov iz Roviš, ki se omenjajo že leta 1226 do 1228. Tudi cerkva z mogočnim obzidjem bi lahko, če bi mogla, marsikaj povedala o nasilnežih, ki so domovali in tlačnili tamkaj živeči narod pod Sv. Goro in v njeni okolici. Marsikateri planinec s strahom in gnusom opazuje votlino v zidu, ki je služila za sramotilni oder. Zakoni takratnega gospodarstva so bili kruti in nepristopni, kakor tudi njih gradovi, ki so mrko gledali raz vrhov in pečin na ubogo rajo podložnikov. To je zgodovina teme in siromaštva. Danes pa stoji na njih temeljnih ali v bližini koča, ki nudi obiskovalcem udoben dom in mu je postreženo za jedili in pijačo.

Kaka razlika od nekdanj! Žal pa se vse premalo zavedamo, kaj imamo s tem, da smo svobodni, da lahko prosto govorimo in hodimo, koder hočemo. Res, zob časa briše sledove zaostalosti, mi pa si ustvarjamo sebi in našim potomcem lepšo in boljše bodočnost. Tudi na planinstvu se vse to pozna, zato naj koča na Sv. Gori ne bo zgrajena samo zato, da stoji, temveč da jo čim pogosteje obiskujemo in v njej, kakor tudi v njeni okolici, uživamo svobodo in prostost. Zlato sonce sije za vse enako, zato pohitimo v naravo, da se naučimo te lepote in gorkote. Lepota razgleda pa nam bo še povečala užitek obiska tega vrha. Tudi cvetja ne manjka, ki je mogoče prepojeno s krvjo in znojem naših prednikov.

Vsekakor je to priljubljena izletniška točka. Obiskovalci v raznih smereh pristopajo na vrh, ki je mogoč iz Milnš preko vasi Zabave, iz Izlake preko Smučidola in Zagorja preko Colniš in Jablane, potem po cesti do Kisovca, nato čez Semnik na vrh. Največ pa je obiskovalcev, ki se podajo iz železniške postaje Sava pri Litiji čez Tirno in Roviše ali pa iz Litije čez Vače — Klenk — Cvetet in Vovče na vrh. Vsa pota so markirana in primerna tudi za slabega pešca.

lino Gračnice in naprej v Rimske Toplice.

Dohod je najlepši od železniške postaje Breg mimo naselja, potem pa v strmo pobočje med njivami in gozdovi do naselja Razbor. Nato po položni poti do širše ceste spet navkreber mimo cerkvice Sv. Jošta na vrh. Pot je ponekod široka, drugače pa dobro zaznamovana in varna za vsakega obiskovalca. Drugi dostop pa je namenjen za obiskovalce iz spodnje strani, in sicer od železniške postaje Sevnica, ki pa je znatno daljši.

Pohitite, Lisca vas vabi!

ZA DOBRO VOLJO

Vnet planinec pravi Janezu: »Janez, Mount Everest je pa le padel.« Sem slišal, ja, škoda ga je, ni bil slab general. Kje pa je padel? »Na Koreji.«

Turist gre s težko nabasanim nahrbtnikom skozi Mojstrano in povpraša očanca, staro gorenjsko grčo: »Očca, kako daleč je še do Aljažvega doma?«

Očaneč pa kakor da je gluhi in mutast, koraka dalje. Ko sta bila že kakih petdeset metrov narazen, zavpije za turistom:

»Tri ure.«

»Zakaj mi pa tega niste takoj povedali?«

»Sem moral poprej videti, kako hodi.«

in njihovih lepot željni delovni ljudje, predvsem pa naši planinci, čim številneje začeno zahajati v ta del mičnega, za sedaj še malo znanega hribovja v Spodnjem Posavju. Zeleti je, da Bohor spet oživi kot nekdanj, ko so se vzpenjali nanj planinci in turisti ne samo iz naše ožje domovine, marveč v velikem številu tudi iz sosedne Hrvaške, predvsem pa iz Zagreba. Po prirodnih lepotah in po spominih, ki vežejo te planinske kraje na slavne dni narodnoosvobodilne vojne, pa Bohor to tudi brez dvoma zasluži.

Bohor spet vabi, posebno sedaj v pomladi ter nato skozi vso poletje in jesen, vabi staro in mlado, zlasti pa aktivne člane planinskih društev, tako domačine iz Senovega kot vse ostale iz drugih zasavskih krajev in revirjev, da spet poživijo bohorske planjave in gozdovi, da se vedro razpolože in vesela pesem razprostre in širi po bohorskih strminah.

V vpisno knjigo na Mrzlici vpisuje Polde poleg imena tudi število vzponov na ta vrh. Ko je dosegel številko 568, mu je pod opombo pripisal korenina Režun »284-krat sem ga srečal.«

Če vprašaš Poldeta, ko leze na Mrzlico, kam gre, ti po navadi odgovori: »Domov!«

Pokojni Janko Mlakar, znani hribolezec in planinski pisatelj, se je ob nekem predavanju hudoval nad mladino, češ da se v gorah nespodobno vede. Za primer je povedal, da je v Julijcih srečal dva turista različnih spolov, ki pa sta bila oblečena samo z nahrbtnikom in gojzercami.

Kakšna sta le bila?

Ena za lenuhe: »Gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor!«

»Urša, danes grem na lov.«

»Lovro, danes ja ne boš nič ustrelil.«

»Kako pa ti to veš že v naprej?«

»Veš, danes je nedelja in so trgovine zaprte!«

»Lov je pa res lep šport. Sveži zrak, gibanje v naravi, napeto pričakovanje.«

»Na vsak način! Je pa tudi edina prilika, da se izogneš hišnemu redu.«

»Ti lažnivec, v Savi si lovil ribe? Od kdaj pa plavajo v Savi morske ribe?«

Mimoidoči zakliče ribiču, ki verno namaka mrežo v Savi:

»Kaj pa danes lovite?«

»Sulce!«

»Ste že katerega ujeli?«

»Se nobenega!«

»Kako pa potem veste, da lovite sulce?«

Ob tihi večerni uri

Stane Koselj, Radeče

Zimski obhodi v Zlatorogovem kraljestvu

Ko smo po dolgih zimskih nočeh prepočeli spomladanske prenočnice, nas vsak lep sončni dan nehoti kliče in vabi v naravo, da bi z njo vred oživel in se okrepčali z novimi silami za lažje premagovanje dnevnih nalog in naporov.

Po dolinah nas še preganja spomladanska vlažna megla, ko sonce troši po snežnih poljanah v višinah svojo energijo. Kdor pa še ni užival spomladanskega smučanja v višjih legah naših planin, naj meseca marca ali v ugodnih prilikah še meseca aprila žrtvuje teden ali dva in gotovo bo ostal stalen obiskovalec teh krajev. Ni potrebno biti vrhunski smučar, zadostuje da imamo trdno voljo, da smo nekoliko vztrajni in da obvladamo osnovno smučanje na terenu.

Po obsežnosti, lepoti narave in izbiri terenov oziroma izletov ali tur, prednjači za spomladansko smučanje vsakomur Komna z dolino Sedmerih jezer, Krnškim jezerom itd.

Z avtobusom se peljemo mimo edinstvenega Bohinjskega jezera do slapa Savice. Od tam nas popelje pot v složnih serpentinah v treh urah zmerne hoje do planinskega doma na Komni (1520 m). Tu se nam odpre svet na vse strani. Dom na Komni in koča pod Bogatinom ali Planina na Kraju imata dovolj udobnih prostorov. Saj razpolagata skupno s 37 sobami, 114 posteljami in 42 skupnimi ležišči in lahko sprejmeta vse došle goste. Od tod so smučarske ture vseh vrst. Za začetnike in bolj komodne smučarje je planina Govnač (pol ure od koče), poznana po svojih kotanjah in ostankih zgradb iz prve svetovne vojne. Tu in na Križu si manj pogumni poljubno lahko izbirajo terene. Malo daljši in prepleti so pohodi

na Kukovo sedlo, Bogatinovo sedlo, Lanževico, Krnsko jezero in ob ugodnem vremenu na Krn. Mi pa se napotimo v dolino za jezerom do koče pri Triglavskih jezerih in naprej do Prehodavce.

S Komne nas pelje pot po prostranih valovitih s snegom zamedenih (zalitih) gričih. Čudoviti so pogledi na zasnežen venec obkrožajočih nas bližnjih vrhov Skrbine, Podrte gore, Kuka, Bogatina, Lanžarice, Kala — vsi preko tisoč metrov visoki.

Sonce nas razkošno obseva. Pot nas vodi za spremembo skozi smrekov gozdič. Prav prijetno nam prija senca košatih in bolj nizkih smrek. Se bolj nam pa ugađa, ko po triurni hoji preko Galerij zagledamo šesto Triglavsko jezero in takoj nato tudi kočo pri Triglavskih jezerih. Tu nam postreže večja in neutrudna oskrbnica Cilka z vsemi dobrotami. Najprej navadno pogasi žej s čajem. Koča pri Triglavskih jezerih je postavljena med petim in šestim jezerom. Z vzhoda pa jo ščiti Tičarica (2091 m).

Do koče pri Triglavskih jezerih bi lahko prišel tudi po grebenih: Bogatinovo sedlo, Lanžarica, mimo Kala v Vel. vrata 5 do 6 ur. Tura je zelo lepa, samo malo zahtevnejša. Priporočljiva je seveda le ob lepem vremenu. Iz doline do koče drže tudi druga pota. Od Doma Savice preko Komarče, mimo Črnega jezera — štiri ure, ako ni preveč zasneženo. Iz Stare Fužine preko Vogarja, planine pri jezeru, planine Ovrčarje in preko Stapca traja pot 6 do 7 ur. Ob ugodnih snežnih razmerah se ta pot uporablja v obratni smeri.

Namenili smo se v našo novozgrajeno, lani odprto kočo na Prehodavcih.

Dolina za jezerom je očarljiva. Smučarji nam drsijo v lahni, vzponu proti Hribaricam. Na desni nas spremljajo za Tičarico, Zelnarica (2320 m), nato Vršaki (2428 in 2448 m), spredaj Hri-

barice (2357 m) in Kanjavce (2568 m). Z leve strani Veliko Špičje (2398 m) in Vršac (2194 m).

Ponosno stoji koča na Prehodavcih za prvim jezerom. Razgledi so edinstveni. Vidijo se domala vsi Julijci. Tu si smučarji lahko izbirajo različne ture. Lahke drže po dolini do koče. Malo težje so na Hribarice ali ob ugodnem vremenu na Kanjevec. Ali za Vršaki pod Tičarico čez Stapce nazaj do koče itd. V vsem tem svetu se smučar giblje neprestano v višini 1600 do 2100 in do 2300 metrov.

Poleg sonca, ki se ga človek naučijo ob takih prilikah v polni meri, nam ostanejo v spominu nepozabni vtisi in doživljaji, ki smo jih preživeli v tej gorski naravi, bodisi v družbi, bodisi sami. Zato ne smemo zamuditi nobene prilike ter moramo izkoristiti vsak prosti čas, da sprejmemo kar se nam nudi.

Polde Majdič:

S splošnim zanimanjem za organizirano planinstvo, ki se je začelo po Evropi sredi preteklega stoletja, se je tudi med posamezniki slovenskega rodu vzbudilo upanje v lastne moči. Postavljeno temeljem leta 1893 na Stolu s strani »piparjev« se je pridružila čez leta množica izletnikov, ljubiteljev narave in planinskega sveta.

V začetku, ko so se organizirale podružnice Slovenskega planinskega društva, delavstvo ni imelo v to organizacijo posebnega zaupanja, še manj pa zanimanja, in to predvsem zaradi stalne borbe za delodajalca za ohranitev in pridobitev pravic za življenjski obstoj.

V revirjih se je začelo prvo organizirano delo na planinskem področju v letu 1912. Pokojni Naglav je zbral okrog sebe nekaj desetih ljudi, ki so se zanimali za planinski svet. V glavnem so bili člani te prve podružnice največ iz vrst inteligence. Društvo je z nastopom prve svetovne vojne zamrlo. Na novo pa se je postavilo na noge v Trbovljah leta 1928 s ponovno ustanovitvijo podružnice. Tudi tokrat se je delavstvo le v manjši meri priključilo društvu, ker so imeli določene predsodke, posebno še iz razloga, ker so vedeli za obstoj še nekega drugega društva, ki

Tudi pozimi je lepo v planinah

Delavstvo in planinstvo

je zasledovalo iste cilje. To je bilo turistično društvo »Prijatelj narode«. Obstajalo je že od leta 1905 s centralo v Sarajevu, kasneje pa se je ustanovilo na področju države, predvsem na Hrvaškem večje število teh društev.

V začetku leta 1930 so iskali posamezniki tovariši iz Trbovelj in Hrastnika stik s člani te organizacije v Zagrebu in Mariboru z namenom, da se tudi v Trbovljah ustanovi za področje revirjev turistično društvo »Prijatelj narode«. V ta namen sta bila prirejena dva izleta, in to 23. 2. 1930 na Kum in 23. 3. 1930 na Mrzlico, ki se ga je udeležil kot idejni vodja tudi dr. Henrik Tuma. Se istega in naslednjega leta smo napravili množične izlete najprej na bližnje točke v revirjih, t. j. v Retje, na Planino, kasneje na Golico, skupno z Avstrijo, na Triglav in na Lisco. Na teh izletih se je poznanstvo med udeleženci že tako utrilo, da smo 28. 10. 1930 že imeli ustanovni občni zbor društva »Prijatelj narode« v Trbovljah. Občni zbor je vodil dr. Tuma iz Ljubljane. Malo pred tem, t. j. 9. 8. 1930, smo priredili na Mrzlico množični izlet vseh »Svobod« in društev »Prijatelj narode« iz Trbovelj, Hrastnika, Liboj, Zabukovec in Celja. Na tem izletu je

bilo sklenjeno, da se odkupi zemljišče na tako imenovani »Storovi ravni« na Mrzlici, kjer naj se postavi lastna planinska postojanka, in sicer kot prva delavska planinska postojanka v Sloveniji. Zamisel je bila kljub nasprotovanju takratne oblasti uresničena 17. julija 1932, ko je bila koča ob navzočnosti velike množice izletnikov odprta. Lahko bi imenovali postavitev te koče za zmago delavskega razreda v takratnih časih, saj so pomagali z delom delavci iz Prebolda, Celja, Liboj, Zabukovec, Laškega, Hrastnika in Trbovelj. Precej udeležencev je bilo tudi iz Zagreba.

Priznati moramo, da je odigralo to društvo posebno v revirjih veliko in nesebično nalogo, podobno kot SPD. Mnogo mladih fantov je bilo v času krize navezanih na to društvo, ki jim je posredovalo planinske izlete, hkrati pa ustvarjalo zveze s člani istih društev in istega prepričanja po vsej Sloveniji, Hrvaškem in Bosni. To njihovo pripadnost planinstvu in socialistični ideji hkrati vidimo tudi danes, ko lahko z realnimi pogledi nazaj ugotovimo vrednost takrat vloženega truda za organizacijo društva. Saj skoraj ni takratnega člana, ki bi se v kasnejših letih izneveril delavskemu gibanju, borbi za delavske pravice, udeležbi v španski državljanski vojni ali borbi za osvoboditev našega naroda izpod okupatorja. Pa tudi danes znajo ti člani kot predstavniki oblastnih in političnih organov ceniti delo planinske organizacije.

Z ustanovitvijo nove države so nastali za planinstvo tudi novi pogoji, v katerih pa ne more biti razdvojenega dela. Uspeh tega složnega dela vidimo ob pregledu opravljenega dela ob letošnjem proslavljanju 10-letnice osvoboditve.

Za dobro voljo

PLANINSKA SMOLA

Stari bohinski očanec je pasel krave za Plešivcem proti Stabcam. Pa mu je nekega dne zmanjkalo tobaka; kot strastnemu kadilcu mu je bilo to najhujše zlo. Hudoval se je sam nad seboj, kako se je vendar mogel tako slabo založiti, da mu je že v času najbujnejše paše zmanjkalo te »žlahtne traviče«.

Poiskal je sosednega pastirja, ki je bil precej oddaljen od njega, a na žalost ta ni kadil. Zato ga je lahko le poprosil, da mu popazi na živino, dokler se sam ne vrne.

Odšel je v dolino proti Stari Fužini, da si kupi tobaka. Med potjo pa je rožbantal, ker ni imel kaj dati v svojo »čedro«. Pot mu je bila, ker ni kadil, razumljivo nezno dolga. V svoji veliki vni mi za kajenje je sredi poti začel stikati po žepih, če ni morda kje kakšna trohica tobaka. Glej ga spakal! — V malem žepu površnika je našel malenkost tobaka, pomešanega z vato in smetmi. Kaj je mogel zato! Nabasal si je svojo pipo, ki mu je mlahavo visela iz brezobnih ust in začel prižigati. Tisti dan pa, kot nalašč, mu je pihal veter naravnost v obraz. Seveda se je takoj znašel. Obrnil se je in pokazal zadovoljnih ust so se spustili drobni oblaki dima. Se in še je potegnil, prav zadovoljen je bil, zato je nameril svoj korak v smer, kakor je bil obrnjen. V velkem zadovoljstvu med kajenjem je bil že blizu planine, kjer je pasel in je opazil, da ni prav obrnjen.

In spet se je moral vrniti nazaj v dolino po »žlahtno travico«.

Razvijmo s skupnim delom možnosti za življenje v skupnosti

Milan Kožuh

Težnja, omogočiti delovnemu človeku po delu v proizvodnji brezskrben in zdrav odhiti z izleti v naravo ali pa sprostitev v športu, povezuje planince in športnike v mogočno organizirano celoto.

Enofni cilji teh organizacij sicer z različnimi oblikami dela pripomorejo, da se delovni ljudje otrsejo fizične in duševne utrujenosti, da se vračajo na svoja delovna mesta z veseljem do dela, da v odnosih do okolice zgube puščobnost, skratka vzgajajo se postopoma ljudje, ki jim je stopnjevana možnost življenja v skupnosti. Logična posledica takega načina vzgoje se pokaže v proizvodnji na posameznih delovnih mestih, v dvigu povprečne zdravstvene ravni, v padcu nezgod, v individualni živahnosti sprejemanja novih metod dela pri tako vzgajanih članih delovnih kolektivov in podobno.

Vrsta dobrih lastnosti, ki se preko planinske in športne organizacije nenehno vceplja v članstvo, služi v končni obliki le enemu cilju: usposabljanju skupnost za uspešno izpolnitev nalog, ki omogočajo trajen pospešeni napredek in okrepitev obrambne moči ljudstva.

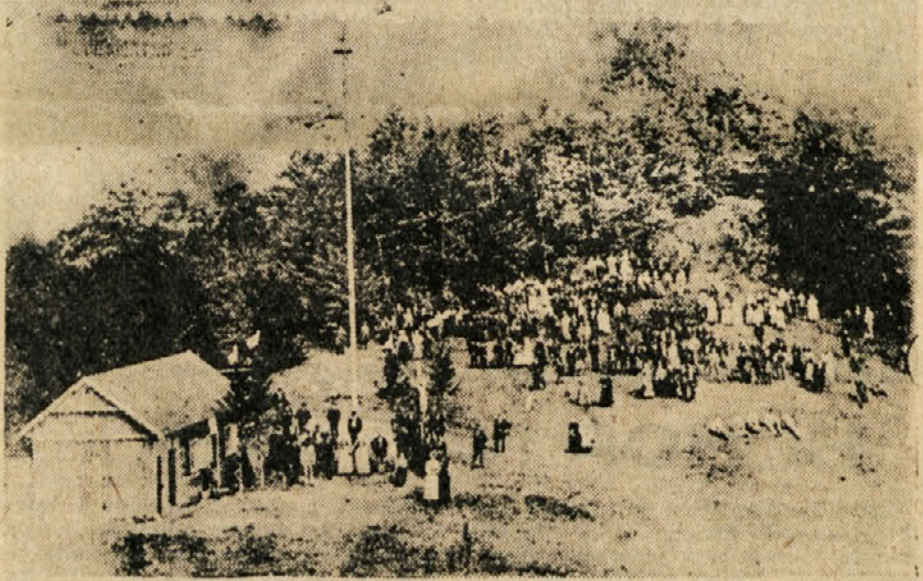
Ce poglobljeno pogledamo ugotovimo, da se planinstvo in turizem odlično izpolnjujeta s športom ali če hočemo, obratno. Duševno zdravi in zavedni ljudje, to je osnovni pogoj za članstvo. Pri delu v raznih področjih planinskega ali športnega društva se ta osnovna odlika človeka oplemeniti s tovarštvom, okrepi z razvijanjem telesnih sposobnosti, obogati s širšim obzorjem, ki ga terjajo in daje delo v organizaciji.

Športnik si po vztrajnem usposabljanju na igriščih zaželi lepega izleta v naravo, ki mu daje tiho sprostitev, kjer spozna svojo domovino s strani, katerih še ni spoznal z obiski po raznih delavskih in mestnih središčih, obenem pa preizkuša svojo telesno sposobnost v premagovanju različnih prirodnih zaprek. Tudi najbolj vneti planinec se rad ob neprimernem vremenu ali pa redno v presledkih zateče v športna področja, da si z vadbo krepki telo za nove uspehe v planinstvu, pogosto pa tudi zato, ker se rad vrne v vrste, iz katerih je izšel.

Vse te enotne osnove in cilji narekujejo nujnost, da se planinska in športna organizacija v našem kraju še tesneje povežeta. Poiskati se morajo možnosti in oblike skupnih prireditvev — izletov. Posebno naši najmlajši morajo imeti večkrat priliko, da se sprostijo v naših planinah.

Vodstvo športne organizacije lahko uspešno poveže dejavnost svojih sekcij s takim izletom, kjer bo mogoče na zadnjih prostorih v planinah uspešno vaditi in izvajati pregled sposobnosti posameznika.

S sodelovanjem planinske in športne organizacije in s pravilnim delom z članstvom, bo tudi ustvarjena zamisel pametnih vodstev podjetij, ki skrbijo za zdravo telesno in duševno sprostitev članov kolektiva v prostem času. Dosežimo sodelovanje organizacij in kolektivov na osnovi stopnje skupne težnje: po težkem delu v kolektivu — zdrava in vesela sprostitev v planinah in športu!

Otvoritev Hausenbichlerjeve koče

Prof. Jože Rotar, Celje

Hausenbichlerjeva koča na savinjskem Triglavu

Tako je imenoval Mrzlico žalski nadučitelj Anton Petriček, načelnik gradbenega odbora Hausenbichlerjeve koče ob njeni otvoritvi 28. septembra 1988. »Tega dne«, kot piše PV V/10 »je pripela iz vseh krajev Slovenskega, Stajerskega velika množica turistov na Mrzlico k otvoritvi planinske koče, ki se imenuje po vzornem, za naš mili narod velezaslužnem rodoljubi — Hausenbichlerjeva koča«.

Janez Hausenbichler [1838—1896] je bil velik rodoljub in narodnjak v drugi polovici preteklega stoletja, oče savinjskega hmeljarstva, žalski župan, častni občan trga Zalec in petih občin Savinjske doline. Ob 100-letnici rojstva leta 1938 so mu odkrili na bivihi njegovi hiši v Zalcu spominsko ploščo z reliefom.

Zavedni Slovenci Zalca in okolice so se oddolžili Hausenbichlerjevemu spominu za njegove zasluge zlasti zaradi prebujenja narodne zavesti v takrat precej nemškutarskih centrih Savinjske doline s tem, da so takoj po njegovi smrti [1896] sklenili postaviti na Mrzlici »Hausenbichlerjevo kočo«. Pri tej ideji je gotovo kumoval Fran Kocbek, predsednik Savinjske podružnice SPD, nekdanji žalski učitelj, ker so že leta 1893, ko je bilo ustanovljeno »Slovensko planinsko društvo«, hoteli postaviti na Mrzlici planinsko zavetišče.

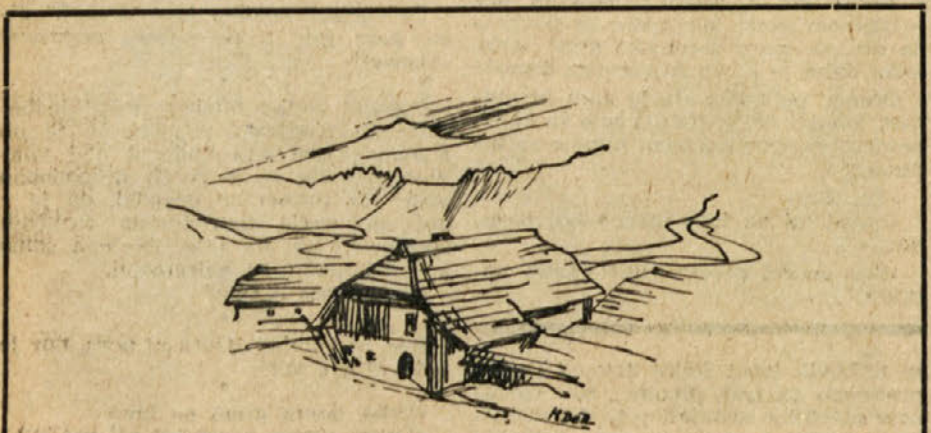
V gradbenem odboru so bili člani »Savinjske podružnice SPD« iz Zalca, med katerimi sta bila najbolj vneta nadučitelj Anton Petriček [1943] in občinski tajnik Ivan Kač-Savinjski [1904]. Odbor je takoj začel z nabiranjem prostovoljnih prispevkov, ki pa

so le po malem prihajali in so do otvoritve nabrali 308 goldinarjev, kar je bila pičla polovica dejanskih stroškov. Nabiralno akcijo so razširili tudi na Trbovlje in Hrastnik, kjer so nabrali 50 goldinarjev. Pozimi istega leta so priredili v ta namen še tombolo v Zalcu in potrkali na žepe zavednih Slovencev, da so končno plačali vse stroške, to je 637 goldinarjev.

Otvoritev koče je bila prava nacionalna manifestacija, ki se je udeležilo nad 260 zavednih Slovencev, med katerimi so bili mnogi vidnejši predstavniki slovenske planinske turistike. Poleg slavnostnega otvoritvenega nagovora nadučitelja Petrička po blagoslovitvi, so govorili še univ. prof. Frischaut iz Gradca — odkritelj Savinjskih planin, Fran Kocbek, predsednik Savinjske podružnice SPD, zastopnik in član Osrednjega odbora SPD M. Vervovšek in Ivan Kač kot domačin. Vsi govorniki so poudarjali, kako važna je slovenska turistika, ki pospešuje pravo rodoljubje ter širi in utrjuje prepotrebno narodno zavest.

Nastopil je moški pevski zbor iz Zalca in Gotovelj pod vodstvom še danes živečega upokojenega učitelja Rajka Vrečarja z uvodno pesmijo »Lepa naša domovina«.

Poživljeni s pesmijo in govorništvom, so se očetje našega planinstva in borci slovanstva proti večeru vračali domov. Koča na Mrzlici pa je gostoljubno sprejemala ljubitelje gora, dokler ni bila leta 1943 požgana proti tistim, proti katerim je bila postavljena.

JAVNA ZAHVALA

Planinsko društvo Trbovlje se s tem prav iskreno zahvaljuje vsem tistim, ki so omogočili posebno izdajo »Zasavskega tednika« — posvečeno razvoju planinstva v Zasavju prej in sedaj v času 10-letne svobodne gradilve. Še posebej pa izreka zahvalo Okrajnemu ljudskemu odboru Trbovlje, Okrajnemu ljudskemu odboru Krško, LOMO Trbovlje, Papirnici Radeče in ostalim.

Planinsko društvo Trbovlje

Planinec - ljubitelj cvetja

Marsikdo se čudi njih krasoti in različnosti, vendar tega ne doume, zato si oglejte to bogastvo sami

Lep je cvetlični raj na planinah!

Čutim nekako dolžnost, da seznanim širši krog obiskovalcev planin, kakor tudi tiste, ki ne vem iz kakih razlogov, ne hodijo v naravo, na vrhove med pisane poljane tisočeri cvetk raznih barv in oblik, ene manj, druge bolj zanimive po svoji obliki, vendar pa vemo o njih bore malo ali pa skoraj nič, čeprav bi moral biti vsak planinec pol botanika. Mnenja sem, da človek šele takrat lahko ljubi in spoštuje, če pozna rastlino ali kako drugo živo bitje, kako je ustvarjeno, kakšne življenjske pogoje zahteva, kaj je potrebno za njihov napredek in obstoj; šele ko vse to ve, postaja človek popolnejši, ker razume življenje tudi drugih živih bitij.

»Na goro, na goro, na strme vrhe!« pravi pesem. Kaj vas planince vendar tako kliče in vabi na gore? Tako me je in v mnogih tudi že vprašal premočni dolinec in dolinski zakonik, ki ne pride nikdar v višave. Kdor pa gre, dobi enkrat v planine, na vrh visoke gore, dobi naenkrat toliko in tako mnogo različnih vtisov, da ne vprašuje več, kaj

si hoče v prvi vrsti okrepiti telo in razvedriti duha. Za planince je že pol poti na goro dovolj mikavna in truda vredna, pot sama pa sproti poplača za prestane težave.

Pravo razvedrilo duha pa dobi le tisti, ki ima odprte oči in odprto srce za naravo in jo želi spoznati in je pozoren v planinah, zlasti na pisane hčerke gorske narave, na planinske rožice. Marsikdo se čudi njih krasoti in različnosti.

Vsa lepota travniških cvetk po oblikah in barvah se nam nekako zdi vsakdanja, ker jih zmeraj srečujemo in se jim več ne čudimo, zato pa so planinske cvetice toliko lepše in bolj zaželeno, vendar pa se mi zdi, da je narava hotela vso to lepoto in krasoto cvetk skriti v visoke, samotne kraje. Zato pa se mora, kdor si želi videti njih krasoto pač potruditi; žal ne bo nikomur.

»Če pa bojiš se truda in znojca, ne bo nobena teh cvetk tvoja!« — Narava pridno tké vse te cvetlične preproge. Cvetlice same pa nas premotijo, da postojimo, večkrat se jim čudimo, jih

Prevelika je razlika med vročim poletjem v nižini in gorovjem! Čisto drugačen je cvetlični raj v planinah. Te žive barve in nenavadne oblike cvetnih glav in te značilne raznobarne ruše in blazine majhnih cvetk ene in iste družine. Kako blagodejno vpliva na oči planince to družabno življenje ene in iste vrste cvetlic. V skupinah človeku še bolj ugaja, tako da se težko loči od njih. Človeku se zdi, da se stiskajo druga k drugi kakor ovce na planinah, kakor da bi se hotele ogreti ena od druge. Prav lepe blazine imajo na primer z izredno lepim rdečim cvetjem, ki ga nastavlja iznad goste, zelene, na skalne blazine bleščajoč prstnik ali triglavska roža. Njene blazine bleščajo po skalovju v beli svili; listi so namreč odet v belo, ležečo dlako, ki odbija svetlobo kakor čista svila in varuje mlade poganjke izsušenja ob soncu in vetru; potem rdeči planinski menokras, prav lepa pa je rdečkasta pokalica ali škrbec, katere pravo ime je planinska lepica ali pritalna lepica, ki napravi smaragdnozelene blazinaste skupine, ki imajo vtikanih nešteto rožastordečih cvetov, ki zrastejo iz gosto rastočih stebel mahu podobnih ploščatih blazin. V gosti družbi rastoč se čutijo stebelca varna in blazine se širijo na dolgo in široko ter uspevajo odlično — znamenje, da je blazinasta rast dobra prireditelj. Na vsakem stebelcu se odpre pri merno velik rožastordec cvet. Stebelca vse blazine cveto naenkrat tako, da blazina plamti od gosto pognetenega cvetja in njene blazine kar žarijo. Nad vse lepa je triglavska neblaglasnica, ki ima nizko od dolgih dlak sivoblešče polutkast blazino, posuto z obilnimi svetlomodrimi cveti, ki so ponos v čisti jasni modrini — vhod v svet pa je označen z rumenim obročkom. Raste sama za sebe na goli skali.

Med redke, ki rasto v skupinah in je tudi z zakonom zaščiten, je Cojzova zvončica, ki se je naselila v skalovje in jo zasledimo v takih razpokah, v katerih se je nabralo vsaj malo redilne prsti, tako da raste navidezno naravnost iz skalne stene in jo krasi blede modri cveti, ki so ob robu zelo lično izrezani in pod robom nekoliko zadržani. Za to rastlino pravijo botaniki, da je preživela ledeno dobo in se rešila preko nje še iz prejšnje terciarne dobe. Lepotica med alpskim cvetjem je dražestna alpska ali planinska modronščica, ki nastavi na koncu drobnih stebel skupino prelestnih, izvirno krojenih vijoličastih cvetov, ki jih krasi dolga, nalahno ukrivljena ostriga. Modro vijoličasti so in imajo v sredi rdečerumeno liso, ki tvori živahno, pa vendar usmerjeno barvno nasprotje. Lisa je kačipot žuželkam, da pridejo do zelene-ga medu. Cvet alpske modronščice je po obliki in po sestavljenih barvah pravi edinec v alpskem rastlinstvu.

Vsej tej lepoti, to je planinskim cveticam, je življenje kaj kratko odmerjeno. Hiti morajo, obenem pa kljubovati vremenskim neprivlačnostim. Ponosni hlad in mraz na eni strani, dnevna blesteča svetloba na drugi, potem pa deževje in pogosta megla, iz katere se ne prestopa cedi vlaga, močni in mrzli vetrovi, novo zasipanje grušč, pogosto ruvanje in neusmiljeno trganje in pokončevanje po obiskovalcih — vse to

morajo prestati te revice, krasotice. Kljub vsemu pa se na gorah dobro počutijo. Zato jih ne skušajte odnašati z gora v milejše podnebje, kjer bodo začele hirati in umirati.

Planinske cvetlice so res precej utrjene proti mrazu in dežju. Ne posmudi jih zlepa slana, ne ugonobi jih zlepa vlaga ali suša. Nazadnje tudi njim odbije zadnja ura pod snegom in ledom. Zamrznjene sicer niso, le počivajo pod mrzlo odejo in čakajo nove mladosti — drugo pomlad — poletje. Ljubiteljem cvetja pa bi se tudi mrzla zima rada prikupila, zati riše z mrzlo sapo na okna naših stanovanj novo vrsto cvetlic, ki je umetnost zase.

Najlepše planinske cvetlice

K planinskim lepoticam moram v prvi vrsti omeniti, in sicer najlepše in najbolj znane cvetlice, med katerimi prevladuje bela ocnica, planika ali pečnica. Najdemo jo na pustih alpskih tratah, kjer nas prav lepo pozdravi, ne manjka jo tudi, kjer se je še ohranila pred grabeljo na malih skalnih pomolih in na težko dostopnih polinah, kjer štrle iz strmih sten in delajo majhne ozke pasove ali boljše rečeno gnezda: očem dobro napravi, da spreminjajo in oživljajo mrtvo enakomerno skalovje. Mnogo je cvetlic, ki prekašajo po lepoti ocnico v barvi in obliki cvetja, vendar so tiste kakor sneg bele zvezde, ki oblikujejo ocnico in so po svoje prikrojene, seveda nepravilno lepe. Ves svet je v soglasju z barvo stebel in listov, pa tudi po obliki je vse v enem slogu. Zaradi teh izrednosti in vnanjosti nimajo ocnice tekmece v vsem alpskem rastlinstvu. Planike s svojimi prebivališči v strmih skalovju so bile že mnogokrat vzrok prerane smrti brezvestnežev, ki so svoj pogum in drznost plačali s svojim življenjem, ko so šli neopreparirani za temi krasnimi cveti, ki imajo tudi še to posebnost, da ko so posušeni, ostanejo neizpremenjeni. Lep je šopek, napravljen iz ocnic, sleča in encijana. Vendar pa pravi prijatelj

Cvetlice v srednjevisokih gorah in planinah

Po srednjevisokih gorah in planinah srečujemo vse pogostejše cvetlice, ki so nam že deloma znane iz ravnine in niže ležečih gozdov. Med planinsko cvetje te vrste sodi in nas zanima zlasti fino dišeči kokorik ali ciklamen, ponekod mu pravijo tudi soldatek. Ta prikima v bolj senčnatih prostorih z rožnordečim in prijetno dišečim cvetjem in je v živem nasprotju z okolico. Potem lepi čevčel ali ceptec in pa snežnobeli narcis ali bedenica; to je prijetno duhteča cvetlica, ki predvsem bujno uspeva na Golici ter je vsakemu dobro poznana. Med redkosti naše dežele pa je šteti lepo dišeči grm Blagajev volčin — igalka, ki ga neusmiljeno trgajo in uničujejo, čeravno je z zakonom zaščiten. Skoraj isto usodo deli z volčinom vedno redkejši lepi jeglič — avrikel; skoraj se mi zdi, da ga vsi zakoni v zaščito tega cvetja ne bodo obvarovali pred poginom, temveč bo potrebno storiti vse, predvsem pa prevoziti ljudi, vršitelje pa kaznovati. Lahko si predstavljamo, kako puste bi bile naše gore brez teh lepotic. Nekoliko bolje se godi tretji cvetlici te skupine, namreč žoltorumeni kranjski liliji ali zlati klubok ali pa njemu sorodno zlato jabolko. Prvi se pojavlja v in tam v gizdavi lepoti s svojimi rdečelasastimi cvetji s temnejšimi pegami, drugi pa napravi podobo rumenoredece cvetje. Med gorske in planinske cvetlice se lahko uvrsti debeleglava rumena pogačica ali evropski anjevce, ki ljubijo vlažna tla in diši kakor avrikel. Svojih velikih rumenih visoko stoječih cvetov ne odpira popolnoma, zaprti ostajajo kakor zeljate glave.

Niže po bregovih pa raste rdeči in rumeni žanjevec in gorski šetraj ali kraški šetraj — ožepce, dve cvetlici, ki sta prav hvaležni, ker cveteta zelo dolgo. Mladina kaj rada stika z rumenimi in vijoličastimi mastnicami, ker se male žuželke lovijo na mastne prtilične liste, potem srčkano bele samoperke, ker imajo tako lepo razvrščene medovnike. Vse te navedene več ali manj znane cvetlice pa ustvarjajo le majhno zbirko planinskih in gorskih rožic, spoznati jih je treba in še bolj nam bodo pri srcu! Planinec, ki se zanima za naravo posebej in za cvetlice, najde tudi v človeških naseljih dosti zanimivosti, čeprav že te precej na jesen izginejo; tu in tam se šopiri beli vrtni tobak, ki po ostrmem vonju izdaja samega sebe. Tam lahko vidimo razne dalije ali georgine in nebine — astre, ki so razvile zadnje popke, da vabijo zadnje žuželke. Na kraju niti pa je še videti rumeni topinambor ali laška repa, papežica. Toda vedno manjša postane zbirka lepoticnih rastlin po vrhovih. Na Dan mrtvih pa vidite na grobovih le še krikanteme. Ostanejo le še razni plevli, dokler jih ne pokrije sneg.

Vsakdo se je že gotovo čudil, pozimi na oknih lepo razlezljanim ledenim listom južne palme — tudi to je svojevrsna lepota zimskega cvetja.

Da pa bo opis planinskega cvetja tem popolnejši, se vrnimo k cveticam, iz katerih kaj radi planinci napravijo šopke, s katerimi se postavljajo pred drugimi, češ: to sem nabral na tej ali oni gori. Zapomnimo si, da so cvetlice lepe le tam, kjer rasto in cveto, zato jih ne uničujemo!

alpskega rastlinstva raje vidi in obožuje ocnico na njenem bivališču.

Povsod znan in povsod doma na planinah je rdeči dragomastnik ali sleč oziroma ravš, pravilno dlakavi sleč. Njegovo žareče rdeče cvetje ga je proslavilo kot prvaka naše alpske flore. Cvetiče sleče je krasota vseh krasot alpskega cvetja. Daleč tja žari iznad živahnih zelenih listov plamenče rdečilo bujnega cvetja v nedosežno učinkovitem barvnem nasprotju. Nepopisno lep je pogled, kadar se od slečevega cvetja blešči kar obsežno pobočje, kakor v živji rdeči zarji. Vzhiceno ti zažari oko, kadar ga zagledaš. Sleč je majhen, košat grm z vedno zelenimi listi. Odlično je prilagojen osornemu vetrovnemu podneblju. Koliko velja, šele kaže, kadar cvete. Bleščajo rdeči cvetovi se združujejo na koncu vej.

Zaradi lepega vanilijevega duha so priljubljene temnordeče murke, ki sodijo med orhideje.

Nepopisno lepo barvo imajo razni planinski svišč, svedrci, encijani ali zapančki in so posebna krasota v alpskem rastlinstvu, ki se ponašajo z velikim in tudi malim izredno lepo barvnim cvetjem, da si jih marsikdo kar nagledati ne more. Pri oblačnem vremenu pa se cvet zapre.

Lahko bi se govorilo o jesenskih cveticah, kot je jemenska šmarnica ali škrbica, jesenski svišč, podlessek, morda gorska nebina, materna dušica — timijan, vrboolistni volovec — primožek in že prej omenjeni šetraj.

Ne smel bi pozabiti ali vsaj malo omeniti pomladanske cvetlice, ki že pozimi kaj rade pririjejo na dan, to so: črni teloh, ljubka trobentica, ki navadno že v decembru pripisaka veselo na dan. V zgodnji pomladi pa se prikaže svišč, marjetica, ki cvete pravzaprav celo leto, potem žanjevec, rdeča resla, potem zvonček, jetrnik, podlesna vetrnica, navadni kosmatinec, lapuh in pomladni žefran in še mnoge druge.

Narava je bogata in nam ves trud poplača z lepimi pogledi na vso to lepoto in morje nežnih raznobarnih cvetov, ki se razvijajo od rane pomladi pa do pozne jeseni ali boljše rečeno: od snega do snega. Mnogo je zanimivosti v naravi, kjer se bori za obstoj tudi najmanjši cvet te ali one rastline, zato si je to borbo in razvoj ogledati večkrat in hvaležni boste materi naravi, ki tké take lepe pisane preproge, preko katerih preletavajo pridne čebulice, razni čmrliji ter raznobarni metulji. Ob pogledu na vse te pisane barve pa se nam naše oko razveseli in v srou nam nehotne postane toplo in iz ust nam gre beseda: »Nazaj v planinski raj!« — na pisane poljane, soncu in zdravju nasproti!

Zbral in uredil Ko-Ra.

Veselo v planinski raj

DOBER NASVET

Planinskemu tovarišu sem potožil, da imam vedno v devljih mokro. Želim si dati umeriti nove čevlje, vendar ne vem, iz kakšnega usnja naj si jih dam delati, da ne bodo prepuščale vodo.

Kot dober planinski tovariš mi svetuje naslednje: »Za gornje usnje uporabi želodec, ki ne prepušča vode, a za podplate pa kožo s tistega dela telesa, kjer hrbet zgubi svoje lepe ime! Ta koža je precej utrjena in se ne bo nikdar izrabila. S čevlji boš zadovoljen, mi še pravi.

ga je privleklo na vrhove, ampak čuti odgovor na to vprašanje, četudi ga ne more z besedami povedati. Nekaj posebnega tiči v tem gorskem zraku, da nas vedno počivi in zadovolji in zopet vabi k sebi. Nekateri gredo v planine zaradi lepega razgleda, z vrhov, večkrat jim ga preprečijo razne megle, kje je potem veselje razgleda in sprašujejo, čemu so prišli gor? Pravi planinec pa

Ne trčaj po nepotrebnem cvetlice!

Ko je po nižini pomladna cvetana že davno minila in se že razliva po polju raznobarnost in različnost poletnega cvetja, tedaj se hribi in planine šele iznebijo snežne odeje in se počasi poraja pomlad, samo z razliko da gre ta preporod mnogo hitreje kakor v nižinah. Kar čez noč prikljuje iz skalnih razpok in grušč polno cvetja, ki nas tem bolj očara, čim bolj se seznamimo z njim. In ko se vzpenjamo iz doline navzgor na vrhove, se nam zdi, da gremo v naravi s časom naprej. Cvetlice, ki so v nižini na sončnih rebrih ravno kar odcvetele, dobimo nekaj sto metrov višje še v najlepšem cvetju. Še višje v hribih pa najdemo cvetke, ki ravno odpirajo svoje glavice, v toplih nižinah pa so že zdavnaj odcvetele. Kolikor višje pridemo, toliko so bolj krasne te iste hčerke pomladi. Vsekakor je tudi to zanimivo in marsikdo se bo pozabaval ob teh lepih primerih, ki se po zvešosti barve le precej razlikujejo od nižinskih vrstnic. Tako dobimo prve znanilke pomladi: nežni beli mali zvonček, pravimo mu tudi dremavka, v gostih rojih rumene pritalne trobentice, med njimi pricvetene na stotine belih in rumenih podlesnih vetrnic, ki so še v polnem cvetu na planinah, ko so drugod že izgubile; rdečo resp ali pravilno rečeno pomladansko resje, to je poleg grmičevje s kipečimi vejami; cvetna časa in venec sta mesnordeča, potem vedno zeleno ramšelo ali pravilno žanjevec; votli petelinček ali kurje mesce, ki ga srečujemo skoraj povsod v grmičevju, gozdovih in gajih; pomladanski žefran, ki ima velike vijoličaste cvete; zelo podobna mu je nekoliko manjša nunka z večnoma belimi cveti, pasji zob, to je čebula, podolgovata in ima steblo s kimastim rdečim cvetom z nazaj zavijanimi listi;

pomladni svišč — svedrc encijan, skromna rastlina, ki se drži nizko pri tleh, da je varna vetra in mraza itd. Vse to so tipične zastopnice pomladne cvetane, a se dobé v zmernih višinah še v poletnem času v bujnem cvetju.

Beli in rumeni planinski mak

Zelo lepo se vidita v grušču beli in rumeni planinski mak, ki raste na melu kakor sredi, na novo posuti cesti in tudi v debelejšem kamenju ga najdemo. V vedno trdnem boju se ustavlja polzenju mela s krepko korenino. Kadar razpre iznad belega kamenja svoje zelo narezljane liste in beli ali rumeni cvet, ki imata štiri nežne večne liste in mnogo prašnikov, strmimo, kako more rastlina ustvariti tako krasen nakit v toliko težavnih življenjskih pogojih.

Čudne se zdijo vsakemu obiskovalcu planin dvocvetne rumene vijolice. Neštevilne pa so vrste planinskih krečnic, ki so se prilagodile na skalna in melna stanovišča, večidel z blazinasto rastjo in s pritalnimi rozetami in to polgrmi, stebelke ali zelišča. Raztreseno se prikazujejo bele in rumene zlatice, potem raznobarne pikčaste homulice ali bradavičnik ter klinčki ali nageljni — med rahlo, kamenito trato pa rastejo razni planinski rmanji itd.

Vse te male in srednje velike rastline se menjavajo po legi in višini in se poskrijejo na vlažnih prstenih tleh pred večjimi in zelo sončnatimi zastopniki planinske flore. Nekatere izmed njih se gibljejo še v dostojnih mejah, velikosti, tako na primer izmed košaric razne rumene škrožolice, ki so zveste sosede ocnici. Vsa rastlina namreč brsti in cvetni koški so odet v dolge bele koccine, ki jo varujejo pred zvenitvijo. Med tratami se pojavlja krasni rdeči rumeni grint, pravijo mu pa tudi kresnica, ter ima drobno narezljane liste, dalje pomarančasti dimek, ponosito rožno rdeči kačjak, marjetičasta nebina z belim kolobarjem okoli rumenega središča, zlata rozga,

Inž.
Matija Cerovc:

Geološka zgradba Zasavja

Karel Mercina

Ribiški šport v Zasavju

Slikovitost in pisanost pokrajinskega reliefa Zasavja s svojimi oblikami in koničastimi vzpetinami, griči in hribi ter širšimi ali ozjimi dolinami in tesnimi soteskami je posledica prav tako pisane geološke zgradbe tega lepega dela naše domovine. V Zasavju so zastopane hribine skoraj vseh geoloških dob od starega zemeljskega veka do najmlajše dobe in od prav trdih kamnin do najbolj rahlih peskov in glin. Zato ni čudno, da je razčlenjenost tal in rastlinska odeja tako pisana. Kamor koli obrneš pogled, povsod se ti nudi nova in vedno drugačna slika. Enoličnosti v Zasavju ni. Ako stojiš na katerem koli izmed zasavskih hribov, Mrzlici, Kumu, Partizanskem vrhu ali katerem drugem, vidiš kot na dlani pred seboj močno razgiban in razčlenjen pokrajinski relief. Povzročile in oblikovale so ga v dolgih geoloških dobah notranje zemeljske sile in ga neenah oblikujejo še sedaj zunanje sile v obliki množestvenih potokov in potokov, ki si vztrajno utirajo svojo pot k Savi.

Najstarejše hribine v Zasavju izhajajo iz tako imenovane karbonske dobe starega zemeljskega veka [paleozoik], t. j. iz dobe, v kateri so nastala največja znana ležišča črnega premoga na Zemlji. Žal, da te kamnine pri nas ne vsebujejo premoga. Nastale so namreč v morju, ki je tedaj pokrivalo vse naše kraje. To so običajno temnosivi kremenčevi peščenjaki in pa temni, pogosto črni škriljavci. Karbonske kamnine sestavljajo jedro in temelj vseh zasavskih hribov in dolin. Na te karbonske kamnine so se nato ob začetku zemeljskega srednjega veka [mezozoik] naselili najprej v tanjših plasteh peščenjaki in škriljavci, običajno z značilno rdečo barvo. Nad njimi pa so se potem nakupičili na dnu tedanjega morja, večinoma iz ostankov morskih organizmov, velikanske plasti dolomitov in apnenca, iz katerih so zgrajeni vsi najvišji vrhovi v Zasavju. (Njih debeli skladi sestavljajo temelj vsem mlajšim usledinam iz novega zemeljskega veka [kenozoik], v katerega sodi tudi nastanek bogatih zasavskih ležišč rjavega premoga. Že v prvi polovici zemeljskega srednjega veka pa se je morje umaknilo iz naših krajev v Zasavju za dolgo, dolgo dobo.

V zemeljskem novem veku, v tako imenovani terciarni dobi, se je pričela ponovno burna epoha zemeljske zgodovine. Gorotvorne sile so z nesluteno močjo in vztrajnostjo začele zopet spreminjati zemeljsko površino. Mogočna gibanja, dviganja in udori zemeljske skorje so pogosto preoblikovala relief; nastala so nova visoka gorovja, ki so se v glavnem ohranila še danes, dvigale so se cele pokrajine ali pa pogrezale v morje, katerega obala je stalno spreminjala lego in obliko. Tako je v začetku terciarne dobe, v oligocenu, pred nekako 30 milijoni let, vrdlo morje z vzhoda na slovensko ozemlje, kjer se je v globokih zalivih po dolinah in ob udorih zajedalo vse do Gorenjske ter izpiralo skalnate obale tedanje pokrajine. Ob koncu oligocenske dobe se je pričelo morje zopet umikati proti vzhodu. Gubanje zemeljske skorje je tedaj v Zasavju izoblikovalo med drugimi dvema od vzhoda proti zahodu potekajočimi slemenimi [antiklinali], trojansko in litijsko, s še sedaj najvišjimi vrhovi v Zasavju: Čemšenška planina, Javor, Mrzlica in Kum. Med slemenoma pa je nastala široka kadunja [sin-klinala] od Laškega do Moravč. V njej

so se pojavila razsežna jezera, v katerih so številni potoki nanašali glino in pesek in jih polagoma plitvili. Jezera so se nato spremenila v razsežna močvirja in barja, na katerih se je ob topleni in vlažnem podnebnju razbohotilo tedanje rastlinstvo. Velikanska drevesa sekvoj in močvirnih cipres, iglavcev in palm ter močvirnega grmovja, barjanskih trav in ostale podrasti, so s svojo življenjsko substenco prispevala k nagli rasti obsežnih šotišč, kjer rastlinski ostanki niso strohnili, ampak polagoma poogleneli. Ta šotišča je kasneje zopet poplavlilo morje. S kopnega naplavljen glina in pesek sta prekrila nekdanja šotišča. Množestvene alge in morske živali, ki so v topleni morju bujno uspevale, so s svojimi apnenčastimi ogradji še dalje debelile pokrov na dnu morja potopljenih šotišč, ki so se začela spreminjati pod vplivom pritiska na njih nagrmadenih kamnin in še večjih pritiskov, povzročenih od gorotvornih sil ter temperature, polagoma v premogovna slojišča. Prvotno široki zalivi in doline so se pri gibanju stisnile v ozke kadunje, v katerih je sedaj vklesčen premogovni sloj vse do Laškega preko Hrastnika in Trbovelj do Zagorja in še dalje proti zahodu. Debeli skladi izvrstnega rjavega premoga, ki ga pridobivamo v zasavskih rudnikih, predstavljajo veliko bogastvo tega predela naše domovine in ekonomsko osnovo za gospodarski razvoj ne samo Zasavja, temveč tudi bližnje in daljne okolice.

Geološka zgradba Zasavja in od nje povzročene morfološke oblike pokrajine so vplivale tudi na način naseljevanja in življenja zasavskega prebivalstva. Redko kje se vidi toliko zaselkov in posameznih kmetij, razsejanih visoko po pobočjih gora, kot v zasavskih bregovih. Kot že omenjeno, so visoki vrhovi zasavskih hribov zgrajeni iz propustnih dolomitov in apnenecv, ki ležijo na vodo nepropustnih škriljavcev in peščenjakih. Na stiku med njimi izvirajo visoko na pobočju številni studenci in potoki. Pobočja iz mehkih kamnin so položna. Na njih so se razvila lepa polja, travniki in pašniki. Ob robu skalnatih bregov, zaraslih z lepimi gozdovi in položnih, skrbno obdelanih pobočjih, so ob izvirih bistre studenčnice kaj kmalu zrastle domačije in zaselki marljivih kmetovalcev. Kako pisan je pogled z Mrzlice, Kuma ali Partizanskega vrha zlasti v jeseni, ko cvete ajda, v dolino in po bregovih. Bele preproge se menjavajo z novo izoranimi njivami vseh mogočih barv, ki jim daje prst preperelih rahlih kamnin; od blede rumene preko rdeče in celo vijoličaste triadnih peščenecv do sive in črne karbonskih škriljavcev. Nad njimi in po strmih globlčih pod njimi, izdolbenih od mnogih potokov, hitečih v dolino, pa se temnijsko smrekovi, borovi in bukovci gozdovi, najlepši okras Zasavja.

In Sava! V slikoviti soteski si je v terciarni poiskala pot skozi skalnate masive triadnih apnenecv in dolomitov proti vzhodu. Kakor so jo hotele gorotvorne sile z dviganjem tal zaježiti, tako se je ježno zazrla v trde skale, jih rušila in si nezažrno utirala svojo strugo. V pomoč so ji bili s svojimi vodami tudi potoki, ki se zlivajo v njo s severa. Ti so imeli lažje delo. Razdelili so in odplavljali mehkejša hribine nekdanjega terciarnega zaliva in v njih izoblikovali širše doline.

Kaj pa ognjeniki ali vulkani? Tudi vulkanske kamnine zasledujemo v Za-

savju, so pa le redke in manjšega obsega. Ob prelomnih razpokah je v terciarni privrela na dan na nekaterih mestih med Hrastnikom in Laškim zelenordečkasta karetofirnska lava. Mnogo večja območja, pokrita z andezitsko lavo in grohom, se razprostirajo severneje v Zgornji Savinjski dolini, kjer je bil tedaj Smrekovec največji delujoči ognjenik na slovenskem ozemlju. Zanj sledovi nekdanjega vulkanizma so še danes topli in slatinski vreli. Toplice in slatine vsebujejo mnogo ogljikove kisline, ki jo pošiljajo na zemeljsko površje še sedaj vulkanske sile. Tu se meša z vodo, ki pronica s površja v globino. Tudi v Zasavju privrejo na dan ob prelomih na mnogih mestih topli vreli, od katerih so najbolj znani v Rimskih Toplicah, Laškem in Mediške toplice pod Trojanami. Ti prinašajo delovnemu človeku olajšanje v boleznih in zdravljenje.

S tem pa geološka slikovitost Zasavja še zdaleč ni izčrpana. Nešteto geološko zanimivih pojavov in izrednih zemeljskih oblik hrani ta lepi predel slovenske zemlje. Ne samo geologu, tudi vsakemu človeku, ki ljubi naravo, se zaustavi korak, ko hodi po teh krajih, da lahko občuduje lepote, ki jih je v tisočletjih in milijonletjih svojega razvoja ustvarila narava.

PLANINSKI IZREKI

Priroda je, ki nas žene na višine od vrha do vrha. (Dante.)

»Kako priroda je svetla! Prelest in radost v nas vseh igra!« (Goethe.)

Dobremu gorniku je skrb za tovariša v gorah vedno važnejša od misli na lastni tvegani položaj.

Planinska nesreča je čisto posledica neznanja in nepravilnega odnosa gornika do nevarnosti gor.

Kolektiv

PAPIRNICERADEČE

Čestita vsem planincem Zasavja in ostalomu prebivalstvu Zasavja in Posavja k 10. obletnici osvoboditve in 22. juliju, prazniku Dneva vstaje slovenskega naroda.

Zdravilna zelišča rastejo tudi v Zasavju

Vsak košček naše domovine ima svojo značilnost; ali se odlikuje po svoji naravni lepoti, ali po bogastvu, ki ga krije v sebi. Tudi Zasavje ima svoje bogastvo in svojo mlakavnost.

Ce opazujemo to pokrajino iz vlaka, tako, kot jo pač vidi vsak, ki ga vlak popelje skozi, si jo predstavljamo le kot skopo in mrzlo, posebno še njenem gornjem delu, tam od Zidanega mosta pa do Laz. Verjamem, da se ne more nihče ogreti zanj, kdor se ji ne približa. Kogar pa je življenjska pot kdaj zanesla v te globeli in na te hribe, prav vsak je pustil tu košček sebe, pa čeprav je drugje našel zapeljivejše kraje.

Prirodna bogastva, ki jih krije Zasavje v sebi, v svoji notranjosti, so znana daleč po svetu. Manj znano ali povsem neznano pa je, da so si mnoga zdravilna zelišča poiskala svoje domovanje tu v teh dolinah in na teh hribovih in se prilagodila svojevrstnim prilikam okoliš. Ena so se naselila na pašnikih in senočetih, druga so se skrila v senčnate gozdove, tretja so si izbrala vlažna tla, četrta puste peščne predele, skratka, uredila so si tako, kakor jim pač najbolj prija. Le v posebnih pogojih lahko namreč ustvarjajo v sebi tiste čudovite snovi, ki so zdravila bolnemu organizmu in s katerimi se človeštvo okolišča že mnogo tisočletij.

Ta zelišča propadajo iz leta v leto, neznana in neizkoriščena za posameznika, za skupnost. Mnogi bi si lahko našli nov vir priroznostnega zasluzka, posebno še starejše, fizično šibkejše osebe, kakor tudi otroci. Ne bilo bi odveč, če bi ob prostem času ali pa na izletih kdo obral ali izkopal to ali ono zel, saj bi mu vrgla stotak, skupnosti pa bi pomenila veliko korist. In če bi se v povezavi z odkupnimi podjetji za zdravilna zelišča še organiziral odkup na široki osnovi, bi bilo mogoče do najvišje mere izkoristiti tista prirodna bogastva, ki se sama ponujajo. Na vsem področju Zasavja se nahaja znana arnika (Arnica montana), ki uspeva predvsem v višjih predelih in daje s svojimi rdečkasto rumenimi cvetnimi glavami, ki prav močno dišijo, izredno pisano sliko. Apnenčastih tal se izogiba. Ob suhem,

lepem vremenu nabiramo cvetne glavice brez pečla, in to tedaj, ko še niso povsem odrle. Kasneje obrane, to je starejše cvetne glavice, niso za uporabo. Nabiramo pa tudi korenike s koreninami, ki jo izkoplamo rano spomladi.

Po dolinah in po hribovih se je naselila zdravilna špajka (Valeriana officinalis), ki jo pozna danes ves svet zaradi njene zdravilnosti in jo uporablja proti različnim nervoznim obolenjem. Farmacevtska industrija vseh dežel izdeluje iz nje najrazličnejše preparate v vseh mogočih oblikah. Nabiramo korenike dve do tri leta starih rastlin v pričetku jeseni; steblo odrežemo in koreniko operemo v tekoči vodi ter posušimo pri 40° C ali pa na soncu.

Na gozdnih posekah se je naselila volčja češnja (Atropa belladonna), izredno strupena rastlina, ki je s svojimi vabljivimi jagodami zastupila že marsikatero otroka. Izkoriščamo korenino in list; pri tem pa moramo biti zelo previdni in ne smemo otrok navajati na dela z njo. Tudi kranjsko buniko (Scopolia carnolica), ki je sicer pri nas bolj redka rastlina, je opaziti v večji količini v senčnatih gozdnih pasu, ki se razprostira od Šmartna pri Litiji preko Kostrevnice na Dolenjskem.

Splošno znan — kakor tudi zanimiv — je pravi lapuh (Tussilago farfara), kjer se že zgodaj spomladi nabirajo zlatorumene cvetne glavice brez pečla. Manj znan je njemu podoben planinski repuh (Petasites niveus), ki se razlikuje od lapuha po tem, da je njegova ploskev trioglasta ali trioglasto jajčasta in ob dnu lista srčasto izrezana. Treba pa je paziti, da ne nabiramo skupaj razne podobne vrste, ker se ob zamenjavi in pomešanju zmanjša njihova vrednost.

Po vsem Zasavju raste navadna krljika (Rhamnus frangula), kakor tudi čistilna krljika (Rhamnus cathartica), za katero se živo zanima inozemstvo v neomejeni količini. Uporabljamo jo kot surovinsko bazo za razne čistilne preparate farmacevtske industrije.

Navadni glog (Grataegus oxyacantha), ki raste kot drevo, opazimo posebno nad Trbovljami in

Hrastnikom na obrežju Save. Je zelo iskana droga, ki jo pridobivamo na ta način, da obiramo ob popolnoma suhem vremenu cvetne vrške, in sicer v času, ki se prične njegovi cveti odpirati.

Vsekakor je treba vedeti, da lahko nabiramo zdravilna zelišča le ob suhem vremenu in da rastline ne smejo biti niti vlažne od dežja niti rosne, ker se prehitro pokvari. Skrajšati je treba tudi čas med obiranjem in sušenjem na najmanjši mero, saj uničijo v nasprotnem primeru razkrojni procesi in kratkem delujoče snovi in droga je brez vrednosti.

Zebat (Galeopsis ochroleuca) se je naselila v nižini južnih obronkov hribovja, ki se razprostira od Radeč do Sevnice na levem bregu Save, medena detelja (Melilotus officinalis), zelo medonosna rastlina, ki jo tudi kadilci pip dobro poznajo in jo radi mešajo med tobak, pa si je izbrala za svoj glavni center področje med Loko in Bregom.

Splošno znani rastlini, to sta spomladansko resje (Erica carnea) in jesensko resje (Calluna vulgaris), vsebujeta tudi snovi, ki jih uporabljajo v zdravilstvu. Prva raste najraje po pri-sojnih gorskih pobočjih, druga pa po svetlih gozdovih in goljavah. Nabiramo cvete, ki jih je treba osmukati in očistiti listov.

Vsem je znana tudi šmarnica (Convallaria majalis), ki najraje raste v listnatih gozdovih. Njena odkupna cena znaša za cvet 800 din, za korenino 400 din in za list 100 din za kilogram. Na hribovih, ki ležijo severno od Zagorja in Trbovelj, je v večjih skupinah velevetni naprtec (Digitalis ambigua), na desnem pobočju vse od Litije do Radeč pa se je naselila na vlažnih gorskih travnikih bela čmerika (Veratrum album), ki daje zdravstveno koreniko. Podobne pogoje zahteva tudi navadna orlica (Aquila vulgaris), od katere pa zahtevamo predvsem seme.

Zoltovina (Genista tinctoria) in bodičevje (Genista germanica) sta si izbrali za svoje domovanje pusta tla Zasavja v sončni legi in tam jih najdemo v večjih količinah na levem in desnem bregu Save.

Nadalje uspeva še odgrizenka (Succisa scabiosa) posebno rada na vlažnem in senčnatem predelu vsega področja. Navadna zlata rozga (Solidago virgo aurea) se drži gozdnih posek.

Na povabilo zbiralca gradiva za posebno planinsko številko lista, ki je namenjen javnosti zaradi čimvečje popularizacije planinstva v revirjih, da opišem ribiški šport in delo ribičev v naših krajih, bi rad v naslednjih vrsticah na kratko napisal nekaj o ribičih in življenju vodnih prebivalcev, ki žive v potokih Zasavja in ki izvirajo izpod vrhov domačih planin, da s tem z ribiške strani osvetlimo povezanost planinskega udejstvovanja in ribiškega športa.

Zelo so nam znani potoki Sopota, Medija, Boben, Kotredžečica, Trboveljšica in drugi. V vseh teh potokih je življenje, včasih bolj, včasih pa tudi manj živo. Oboje pa se ravna po raznih zunanjih vplivih po krivolovcih, zastrupljanju z industrijskimi odpadki, strelivom itd.

Glavno področje udejstvovanja zasavskih ribičev je pa le Sava. Včasih je tekla po globoko rezani strugi sorazmerno čista in lepe zelene barve. Tega danes ne moremo več verjeti, in kdor Save ni prej poznal, si ne more ustvariti prave podobe propadanja vsega rastlinskega in živalskega sveta zaradi umazanih odpadnih voda rudniških separacij in druge industrije. Na dnu struge se je nabrala plast blata, ki duši sleherni življenje rastlin, uničuje pa tudi ribji zarod. V kolikor so ribe še v Savi obstojale, je to le zaslugi v veliki meri ribiškega društva, ki skrbi za zarod.

Pred desetletji je bila Sava, kot tudi ostali planinski potoki, pravi eldorado za ribiče trkarje, sekarje in križakarje; vsakdo od teh je prišel na svoj račun. Lov je bil vedno obilen in v ceku so se namešale vse zastopnice svojega rodu od podusti, platnice, klina, ploščice, mreke, menjke, ostrize, smrkavca, čepe, lipana, bolena, som do sulca, »kralja« naših voda. Današnji sestav je precej drugačen, spremenila pa ga je odpadna voda, kot sem že omenil. Poleg

tega sem omenil tudi nazadovanje rastlinstva. Včasih je bilo savsko kamenje poraščeno z mahom, ki je dajal hrano ribjemu zarodu. Lepo je bilo videti podustin blesk luskin, ki se je v iskanju hrane zvijala med kamenjem. Prav te podusti, ki se hranijo v glavnem s talno hrano, so izginile. Le na pomlad, ko potujejo na drstenje, jih še nekaj polove. Samo nekaterim okoliščinam se imamo zahvaliti, da je še ostal v naših vodah sulec, glavna vaba ribičev športnikov, ker so mu glavna hrana ribe belice.

V planinskih potokih pa je glavna vaba postrv, naj si bo zaradi velikosti ali pa okusnosti njenega mesa. Ribiško društvo si po svojih članih vsako leto prizadeva z nakupovanjem zaroda povečati stalež postrvi v teh potokih, ker jih vsakoletne poplave ali puščanje raznih škodljivih snovi v potoke po gradbenih ali industrijskih podjetjih (žagovna, apno, fekalije, zemlja, itd.) mnogo uničijo. Zelo puste bi bile naše vode brez ribjega življenja, tako pa se popotnik prav rad ustavi ob tolmunih in opazuje življenje prebivalca v tako omenjenem prostoru.

Pred vojno je bilo z ribarjenjem zelo težko. Posamezni okoliši so bili oddani v zakup raznim premožnejšim privatnikom, ti pa so oddajali ribolov posameznim interesentom proti visoki odškodnini. Področja, kjer se je lovilo sulec, pa so bila posebno draga, ker mu je lastnik področja zasolil tako ceno, da je minilo vsakogar veselje po njem. Tako je bilo do leta 1945. Po osvoboditvi se je stanje seveda spremenilo, tako v lastniškem pogledu kakor tudi glede organizacije društva in razdelitve rajonov. Med vojno so bile naše vode izpraznjene zaradi uporabe razstreliva, elektrike in drugih nedovoljenih sredstev pri ribolovu, da je tedanje kmetijsko ministrstvo za dalj časa prepovedalo vsak ribolov. Po odpravi tega stanja se je izvedla rajonizacija posameznih okolišev. Prvotno v Trbovljah ni bila predvidena ribarska zadruga, po posredovanju pri raznih organih oblasti pa je bila končno ustanovljena zadruga tudi v našem revirju s področjem od Save do Črnege potoka z vsemi pritoki razen Savinje. Zadnje čase pa se je področje razširilo še na del Save od litijskega mostu. Stanje se je s tem nekoliko popravilo, ker tako slabih voda nima v Sloveniji nobeno društvo. Kasnejše ribiško društvo v Trbovljah je začelo misliti na lastno ribogojnico. Čeprav so se zdeli začetniki — idealisti smešni v oči drugih, so jo vendarle zgradili, kljub mnogoterim težavam, posebno kar se tiče finančne strani, v dveh letih in je tik pred otvoritvijo. Vsi graditelji — ribiči so lahko na to svoje delo ponosni, hkrati pa je to v priznanje tudi društvu in vsemu okraju. Ribogojnica je delno že pričela z delom. Pripravljenih je zaenkrat že 10.000 postvrih mladice ameribank in potočnih postvri. Ves ta zarod se bo vložil v potoke. Ko bo zadostno vsem osnovnim potrebam ribiškega športa, bo začela ribogojnica pripravljati ribe tudi za široko potrošnjo.

Ribiški šport ima v naših revirjih velike perspektive, odstraniti pa je glavne ovire, to je odpraviti šarenje rac in gosi po potokih, zasledovati in strogo kaznovati krivolovce, poučevati šolsko mladino na škodljivosti njihovega dela in zaščititi potoke pred zastrupljanjem s strani industrije.

V večjih količinah je najti še veliki divji janež (Pimpinella magna) in navadni divji janež (Pimpinella saxifraga), od katerih uporabljamo korenine in ki jih inozemstvo kupuje od nas v vsaki količini.

Ne smemo pozabiti še suličastolistnega trpotca (Plantago lanceolata) in velikega trpotca (Plantago major), ki pa morata biti nabrana in sušena ločeno ter tudi ločeno oddana odkupni mreži. Liste uporabljajo v zdravilstvu ter jih kupujejo v velikih količinah.

In končno, kdo ne pozna tavžentroz (Erythraea centaureum), ki ji pravijo tudi zlati grmček. Zanj se danes naša odkupna podjetja ne zanimajo več tako kakor nekoč. V preteklosti smo prav pri tej tako pisani in ljubki rastlini hudo grešili. Nabirali smo jo, kolikor se je dalo in nismo skrbeli za njeno razmnoževanje. Danes imamo le še redko kje strnjene površine samorastne tavžentroz, tako nekaj v podnožju Kuma.

V zdravstvu pa ima ta zdravilna rastlina vedno večji pomen. Zato so ustvarili nasade in na drugem kontinentu jo vzgajajo in pridelujejo v velikanskih količinah.

Prav je, da spoznavamo samoniklo zdravilno floro naših pokrajin in da jo izkoriščamo. Vendar mora veljati za vsakega nabiralca zakon in pravilo, da ne sme nikoli odstraniti in pobrati vseh rastlin s tal, temveč mora najlepše primerke pustiti za razplod nedotaknjene.

Zasavje, ki še ni s farmakognostičnega stališča raziskano, skriva v sebi še mnogo neznanih zdravilnih zelišč, ki rastejo bolj strnjeno na večjih površinah in v večjih količinah in katere iščejo zdravstvo, gospodarstvo in izvoz.

Izlet v naravo, združen s spoznavanjem zdravilnih zelišč in povezan z denarno koristjo, lahko postane za marsikoga prijetno in koristno opravilo. Kum, Kal, Planina, Mrzlica in drugi hribi, doline in globeli so bogata naravna nahajališča zdravilnih zelišč, ki jih je treba najprej spoznati, potem pa izkoriščati. V kolikor bi uspelo v bodoče organizirati odkup samoniklih rastlin v večjem obsegu, bi le pomagali naši skupnosti na področju, ki je v Zasavju že prepuščeno naravnemu, vendar brezplodnemu vsakoletnemu uničenju.

Mr. Tone Malavašič, Trbovlje

Že od nekdaj, do koder sega naš spomin, pisano ali ustmeno izročilo, v vseh časih in dobah do današnjega dne je veljala goram posebna pozornost. V prav starih časih kot bivališče demono- nov in hudih duhov, kasneje kot biva- lišče bogov, danes pa predstavljajo go- re vir in simbol zdravja, moči in spro- stitve duha.

Planinstvo in alpinizem nimata v svojem bistvu začetka, kajti porajala se je hkrati z nastajanjem življenja posameznih rodov, plemen in narodov, posameznik se je iz čiste potrebe za ohranitev življenja z iskanjem zelišč, z lo- vom in pastirjenjem, kmetovanjem in bojevanjem, v današnjih dneh pa nam ne velja gora s svojimi poraščenimi in nevelji skalnatimi pobočji in vrhovi sa- mo kot dekoracija prirode ali okras na- šega življenja, temveč objekt, ki ponu- ja človeku — »kroni stvarstva« — iz svojega naročja izgubljene darove mo- dernega in tehniziranega sveta, to je dar občutka za lepoto, dar odločnosti in samozatajevanja, spoštovanje do bližnjega ter opazovanja in ne nazad- nje dar odkritosrčnosti in veselja. Kdor te darove, ki se nezavestno vsajajo ob stalnem ali pogostem življenju v pla- ninskem svetu v človeško zavest, se sčasoma izoblikuje pristna podoba gor- nika, na zunaj z robato, znotraj pa mehko srčno kulturo, če le padejo ti vplivi na dobra tla. Dogodi pa se tudi, da učinkujejo ti vplivi na človeka prav nasprotno, ko razgaljajo vso slabost tistih, ki niso nikoli zahajali v gore s poštenimi nameni.

Bistva zahajanja v gore, ki po navadi temelji na splošni ljubezni do prirode, ne moremo že več izražati s kakimi novimi besedami, ker naš beseden za- klad ne premore kakih novih, še ne zapisanih izrazov hrepenenja in obču- dovanja gorskega sveta. Stare so že odkar obstoja naša govornica, vendar je vsaka beseda, napisana ali izrečena, vedno sveža in nikdar dolgočasna.

Gorski svet so pravzaprav začeli od- krivati ljudje, ki so bili daleč od njega in ga v svoji domovini niso premogli v takih višinah, številu in nedostopnosti [Angleži]. Mogoče se je njihovo pojav- ljanje v goratih predelih Alp, Andov, Himalaje, Aljaske, Spicbergov itd. isto- vetilo lahko z njihovim osvajašnim du- hom, z gotovostjo pa bi lahko trdili, da se je v teh ljudeh kulminirala želja po napredovanju in hrepenenju po ponov- nem stiku s prirodo kot posledica za- četnega industrijskega razvoja in pri- klenjenosti na stroj za pridobitev o- snovnih življenjskih potrebščin. Sklad- no z napredovanjem industrializacije lahko opazujemo tudi napredek na pod- ročju organiziranega planinstva tudi v drugih državah. Nasprotno od industrij- skega ali mestnega človeka pa vidimo, da kmet ali drvar ali kdor koli, ki stal- no živi v prirodi, nikoli ali vsaj redko

Tine Lenarčič

ne kaže posebnega zanimanja za gorski svet kot ljudje v mestnih ali industrij- skih krajih, in to zaradi njihovega stal- nega bivanja v naravnem okolju, za- radi prerojenega občutka neločljivosti od lastne zemlje, z občutkom prirašče- nosti na njivo, pašnik, gozd ali planino, zato tudi ne čuti potrebe po posebni sproščenosti v prirodi, ker mu le-te nikdar ne manjka v taki meri kot de- lovnemu človeku v dolini.

Gorski svet je postal že v preteklih stoletjih predmet vsakovrstnih umet- niških obdelav, naj si bo literarnih, sli- karskih, filmskih ali glasbenih, in to ukvarjanje traja tudi še v današnjih modernih časih. Snov, ki jo jemljejo iz te zakladnice, se vedno črpa, vedno na novo zastavlja, nikoli ne zastari in ved- no je zanimiva. Vsak od teh ima na goro vsaj pogled, vsi pa se križajo v ljubezni do nje in hvalijo na pisan, sli- kan, zapet ali zaigran način, njen topel vpliv. Dantejevi in Goethejevi verzji o lepota narave so prav tako iskreni kot Baumbachovi v »Zlatorogu«, Prešernovi o »kranjskem poglavarju«, Aljaževi o Triglavu, kot verzji pastirčka, ki svojo ljubezen in veselje do črede, ki se pase v planini, vreže v pastirsko bajto. Cela vrsta planinskih pisateljev si je z opi- sovanjem gora in planinskih doživetij zagotovila trajeh spomin in občudova- nje, pa naj bo to Švicar Charles Gos, Tržačan dr. Julius Kugy, naš dr. Hen- rik Tuma in drugi. Ne bo odveč, če uvrstimo v ta sestavek nekaj stavkov iz romana Ch. Dichensa o Davidu Cop- perfieldu, iz katerih je razbrati, kako je gorski svet ogrel po naravi sicer hladnega Angleža:

»Strašne višine in brezna, hrumeči hudourniki, pusti ledeniki in širna sne- žišča so me navdala z vzvišeno grozo in občudovanjem, a dotlej mi niso po- vedali nič drugega... Nekega večera sem prišel pred sončnim zahodom v do- lino, v kateri sem hotel prenočiti. Ko sem se spuščal po ovinkasti stezi na- vzdol po pobočju, s katerega sem za- gledal dolino, ki je zijala daleč spodaj, se mi je v prsih rahlo zganil občutek, ki ga že davno nisem bil vajen. Obču- tek za lepoto in mir in vsa pokojna okolica je pomirjevalno vplivala name. Se vem, kako sem se nekoč ustavil z neke vrste bolečino, ki ni tlačila, ki ni bila docela obupna. Vem, da sem malo- ne upal, da se mi utegne obrniti na bolje... Po mitem zraku se je raz- legalo oddaljeno petje — pastirski gla- sovi; ko pa je priplaval mimo pobočja žareč večerni oblak, bi bil skoraj mislil, da prihajajo zvoki z njega in da ni z- meljska pesem. Kar nenadoma mi je v tem jasnem pokoju spregovorila ve-

lika Narava ter mi milo prigovarjala, naj položim trudno glavo na trato in se zjočem, kakor se nisem zjokal, odkar mi je Dora umrla... Iskal sem narave, ki je nihče ne išče zaman in odprl sem srce človeškimi skrbem, ki sem se jih poslednje čase strahoma ogibal.»

Redko minejo slikarske razstave v tujini ali doma, da ne bi bile zastopane slike s planinskimi motivi. Premnogim umetnikom dajejo podobe sončnega vz- hoda ali zahoda, črede pasočih živine, plašni gamsi v skalnatih predelih, pi- sano cvetje, življenje pastirjev, drvar- jev in divjih lovcev, viharniki na gozd- nih mejah ali podoba vkoreninjenega kmeta in gornika, snov, ki jo lahko na preprost ali mojstrski način s sončnimi barvami pričarajo pred občudovalca v galeriji sredi monotonega mestnega živ- ljenja.

Splošno znano je tudi dejstvo, da so ljudje, ki stalno žive v planinskih pre- delih, po svojem značaju mnogo bolj veseli od ljudi, ki bivajo v ravnini. V tem se kaže neizpodbiten vpliv gorske- ga sveta na oblikovanje človeka kot družabnega bitja. Najizrazitejši primeri tega veselja pa se običajno kažejo v pesmih in plesih teh gorjanov kot tudi v prepevanju tisočev in tisočev izlet- nikov, ki najdejo v vriskanju in odme- vanju glasov od skalnih robov in pre- visov odsev svoje prirske sproščenosti.

Spreminjanje barv planinskega sveta v vseh letnih časih, od vročih poletnih mesecev, umirajoče prirode v jeseni, strupenega mraza in zimskih viharjev, do spomladanskih snežnih plazov in porajajočega življenja gorskega cvetja, po smoli duhtečih smrehovih in jelovih gozdov ter živahnega tekanja divjadi, je dalo povod in pobudo mnogim skla- dateljem, da so iz tega pisanega živ- ljenja ustvarili večno lepe skladbe. Morda največja med njimi, ki opisuje v svojih stavkih to življenje v naravi, je Beethovnova »Pastoralna simfonija«. Naj mi bo dovoljeno, da izrazim na tem mestu svoje lastno veselje, da lahko vključim med skromni sestavek o po- menu planinstva tudi ime enega naj- večjih duhov človeške družbe, ki je tej skladbi dal vso svojo genialost v opi- sovanju narave, da ga doslej v tem še nihče ni prekosil. Ob poslušanju te skladbe se vsakokrat znajdemo na pro- stranih žitnih poljih, kjer ob lahmem ve- tru valovi rumeno morje kruha ob škrjančkovem vzletavanju, vsakokrat smo naenkrat v gozdu, kjer med šele- stenjem drevja slišimo kukavico in slavčkov poživžgavanje, plešemo na vaški veselici polko, smo priče idealizir- anega poznanstva vaških fantov in de- klet, nato pa se ob nenadnem viharju

pred gromom in bliskom umaknemo pod streho; kmalu se temni oblaki raz- trgajo in med njimi se pokaže spet top- lo sonce. Ko odhajamo domov, slišimo spotoma pozvanjanje kravjih zvoncev in vidimo pastirčka s piščaljo ob praz- nično žuborečem potoku; nato pa na- stopi blažen mir.

Končno pregledajmo planinstvo še kot »športno« vejo. Planinstvo po svoji vse- binji pravzaprav ni šport, ker nima tek- movalnih ciljev ne namenov, pač pa je bolj kulturna organizacija, ki s pri- rodinimi sredstvi na nevsiljiv način vpliva na humanost človeka. Vendar nihče ne more oporekati temu, da se med udejstvovanjem v gorah le nekaj »dela« tudi v športnem smislu. Vsak izletnik, ki se odpravi na goro iz tega ali onega nagiba, opravlja med hojo težko delo, ki se včasih kar ne da pri- merjati z naporj nekaterih športnikov v dolini. Vzemimo v poštev, da običajen izletnik opravi v 4 urnem vzponu na plinane 12.000 m/kg težko delo, to se pravi, da je opravil v tem času delo težaka, ki dvigne 1 kg snovi 12.000 krat 1 m visoko. Hkrati je s tem delom po- trebno poudariti gibanje in funkcionir- ranje vseh udov in organov telesa, glo- boko vdihavanje čistega zraka — ozona, koristno potenje, ki se prijetno izvazi na izgubi teže in pa izvrsten tek po izvršeni turi. Kar je precej važno, je tudi sončna kopel, ki jo izletnik uživa ob lepem vremenu. Za delovnega člo- ka, ki prebije večino časa v temnih prostorih, igra prav sončno žarkovanje veliko vlogo pri okuepiti, osvežitvi in počitku telesa. V nobenem primeru pa ne moremo primerjati športnika s pla- nincem glede duhovne sprostivne. Iz- letnik med hojo in na cilju ne opravlja kakega koncentriranega dela, temveč se nezavestno sprošča, medtem ko tega o športniku ne moremo trditi, ker ved- no v isti smeri zbira svoje moči, ker mu zadani cilji, štoparica, meter in stalna koncentracija misli na zmago ne dovoljujejo popolne sprostivne duha. Iz tega razloga dajejo nekateri športni zdravniki planinstvu prednost pred športom.

Redki može so razkrili veličastno po- dobo planinskega sveta, po njih pa so narasli deset tisoči, ki hočejo uživati prej nepoznanj čar gore, hkrati pa so vsem pionirjem od Tyndalla in Whym- perja do domačega Staniča, Kadilnika, Mlakarja in Badjura iz srca hvaležni za njihovo pionirsko delo pri razode- vanju krasot skalnate domovine.

Smisel in cilji planinstva niso v pre- važanju z gorskimi železnicami in vz- penjačami ter bivanje v hoteliziranih gorskih predelih, pač pa v hoji, diha- nju, opazovanju, smehu, miru, iskanju prehodov, srečanju z gozdom in cvet- jem, srečanje s plašno srno in ne na- zadnje v prekrasnem, vse zadovoljujo- čem razgledu z vrha na nižje ležeče va-

Na Mrzlici

V zgodnjem sem jutru prispel iz doline visoko nad mano nebo trepetaj, pod mano, ko morje se kódra meglá in v dalji se kopljejo v soncu planine,

Ko da dekleta si spletajo kite meglé se vozlaajo med grape razkrite — že sonce z bregov se med polja razliva in pogled na zemlji bogati počiva.

Hiše kmetiške ko beli cvetovi med travniki, njivami so posejane in ceste in cestice kakor pijane v'jo se čez polja, gubé med vrhovi.

Ko pa razlije večerna se zarja v mrakotni daljavi se polja, vrhovi gubé in ko po dolinah luči zažaré, z vrhovi skrivnostno se ščip pogovarja.

Planinski izreki

Dag Hammarskjöld, generalni sekre- tar OZN, je zaveden alpinist. Ob priliki je izjavil: »Gore imajo bolj romantičen kot dramatičen značaj; od človeka ter- jajo lastnosti, ki pridejo povsod prav: potrpežljivost in vztrajnost, smisel za realnost, za skrbno sestavljen načrt, za natančno presojo nevarnosti in možno- sti ter občutek odgovornosti, da uspeh zavisi le od nas.«

»V gorah najdemo le to, kar sami vanje prinesemo.« (Lagarde.)

Spoznavajmo domovino, da jo pri- srčneje vzljubimo!

»... naj je lepa le tujina, lepša nego dom naš, nil!« (Miroslav Vilhar.)

TO ŠTEVILKO
NAM JE IZ PRIJAZNOSTI TISKALA
CELJSKA TISKARNA

sice, ki s svojimi kozolci dopolnjujejo naravno okolje, na bližnje travnike in griče ter na obzorju zasnežene vrhove. V takih trenutkih se nam razodene globoko v srce bogastvo in lepota do- mače zemlje in postane nam ne glede na dnevne težave vsakokrat dražja. Z vse češtim obiskovanjem gorskih rajd, z vplivi, ki izboljšujejo človekovo nrav bomo poskušali in pomagali zaceliti ra- ne, ki jih je človeštvo utrpelo zaradi vse pogostejših sporov in vojn, da se bo začel povračati smisel za lepoto, smisel in čut za skupno življenje in bratovsko povezanost.

S ponarodelo »... lepšega nikjer ni kraja, kakor kraj je vrh planin...« bomo ugotovili, da »ni nor tisti, ko gor gre.«

OKRAJNA GOSTINSKA ZBORNICA TRBOVLJE

Z VSEM SVOJIM ČLANSTVOM:

Gostinstvo »MAJOLKA« Trbovlje, TURIST TRBOVLJE, Goslišče Delavski dom, »Svobode« Trbovlje II, »Svobode — Dobrna«, »Svobode — Zasavje«, ŠD »Rudar«, TVD »Partizan« Trbovlje, Planinska postojanka na Mrzlici, Kumu, Partizanskem vrhu.

Gostinstvo »JELKA« Hrasnik, Gostinstvo »Potrošnik« Hrasnik, Gostin- sivo Dol pri Hrasniku, Planinska postojanka na Kalu, Okrepčevalnica pri Stekarni Hrasnik.

Gostinstvo Radeče, Goslišče »Svobode« Radeče, Kolodvorska restav- racija Zidani most, Planinska postojanka na Lisci.

Gostinstvo Zagorje, Rudniška restavracija Zagorje, Počitniški dom ru- darjev Izlake, Gostilna Trojane, Planinska postojanka Sv. Gora in vse ostalo članstvo

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM K PRAZNIKU SLOVENSKEGA LJUDSTVA 22. JULIJU IN K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE

V vseh gosliščih v okraju Trbovlje boste dobro postreženi s kvalitelnimi pijačami in raznovrstnimi jedili.

Hlira in dobra postrežba ter poceni — to je geslo vsega naprednega gostinstva v okraju Trbovlje.

VSE SILE ZA NAPREDEK IN RAZVOJ GOSTINSTVA IN TURIZMA
V ZASAVJU!

Gradnja „Zlatoroga“ v Ljubljani

Pred nedavnim smo brali v dnevnem časopisu, da so se predsedniki treh republiških zvez, to je planinske, lovške in ribiške, domenili, da zgrade v Ljubljani skupen planinsko-lovsko-ribiški dom z imenom »Zlatorog«.

Ideja o postavitvi takega doma ni čisto nova, saj so o gradnji takega doma razpravljali že prav resno še za

časa pokojnega Jožeta Pogačnika, člana GO PZS. Iz te pobude je bil tudi osnovan pri Planinski zvezi Slovenije poseben sklad za gradnjo planinskega doma.

Gradnja tega doma se bo pričela po sedanjih izglelih že prihodnjo pomlad. Dom bo imel pod svojo streho prostore za planinski, lovski in ribiški muzej, knjižnico, dvorano za zborovanja, trgovino s športnimi potrebščinami, upravne prostore in pa restavracijo z lovskimi in ribiški posebnostmi.

Menimo, da med našimi vrstami ne bo nikogar, ki bi gradnji tega doma nasprotoval, pač pa delo z vsemi močmi, četudi samo moralno, podpri. Druge alpske države so nas v tem pogledu že pred desetletji prehiteli, je pa skrajni čas, da ohranimo porazgubljeni zgodovinski material in skupnem muzeju na enem mestu naslednjim generacijam kot dokaz ustvarjanja, napredovanja in višine preteklih desetletij.

PLANINSKI CITATI

Alpinizem nas uči ljubiti borbo brez dražljajev tekme. (Charles Gos.)

Tudi z vedenjem v gorah kažeš svojo kulturno stopnjo.

Polovičarstvo se v gorah maščuje.

Gore oblikujejo značaje — nikdar pa obratno.

Najbolje in najceneje kupiš v poslovalnicah

trgovskega podjetja

»POTROŠNJA«

Trbovlje

Nudimo delovnemu človeku, vse kar potrebuje. Oglasi se v poslovalnicah:

PODLESNIK — TRBOVLJE II, RUDNISKI MAGAZIN (špecerija), RUDNISKI MAGAZIN (manufaktura), PRI MAHKOVCU, ZA SAVO, NA POSETJU in PRI ŠTIHU.

Vsem odjemalcem čestita k 10. obletnici naše osvoboditve kolektiv in uprava

»POTROŠNJE« — TRBOVLJE

TRGOVINSKA ZBORNICA ZA OKRAJ TRBOVLJE

pošilja vsem planincem in po njih ostalemu prebivalstvu okraja Trbovlje borbene in plamteče pozdrave

ob 10. obletnici osvoboditve

in DNEVU VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

22. JULIJA

Kar želiš, to dobiš v poslovalnicah
trgovskega podjetja

PRESKRBA TRBOVLJE

Delavski dom, Bevško, Terezija, Pri Razboršku pri Požunu, pri Prelogarju in v Komisijski trgovini pri Delavskem domu.

Vsem odjemalcem čestita k 10. obletnici osvoboditve in 22. juliju

kolektiv »PRESKRBE«, Trbovlje

Tine Lenarčič

O POMENU MARKACIJSKE SLUŽBE

Vsa planinska društva, kjerkoli že obstojajo, imajo v svojem sestavu običajno tudi markacijske odseke. Marsikomu se zdi obstoj takih odsekov pri društvi odveč, če pa se pobleže spoznamo z delom in nalogami le-teh, pa takoj ugotovimo, da igra označevanje in nadelava planinskih poti pri obiskovanju planinskih predelov zelo veliko in malokdaj, posebno pri izletnikih, ki gredo prvič v hribe, odločilno vlogo.

Clovek, ki se podaja v gore, ne hodi samo že po izhodenih poteh v nižjih predelih ali bližnjih obronkih vzpetin, od koder z očesom še lahko dosega iz-

edino na ta način, da vse poti, ki drže iz raznih izhodiščnih točk na določen vrh, označimo s primernimi znamenji. To nalogo imajo kot svoje osnovno delo markacisti pri planinskih društvi. Njihovo vestno delo ima za posledico to, da planinec, ki odhaja na gorsko turo, varno hodi po nepoznatih pobočjih, da ne hodi in ne tava na srečo in da ne hodi dalje, kot je potrebno za dosego cilja. Z označevanjem poti z določenimi znamenji se izognemo nepotrebnim nevšečnostim. Ko ima neko področje znamenja, ki jih planinec pozna, se vsak giba enostavno brez vsakega vodnika,

ne vrhove na področju Slovenije, označijo z enakimi znamenji in smernimi deskami. Kasneje so prevzele enako označevanje poti vse planinske organizacije v naši državi. Teh znamenj je več vrst, so pa različne za letne in zimске čase. Znamenja se postavljajo ali nameščajo na drevesa, kamenja, pločve, zgradbe, pozimi pa se postavljajo več metrov visoki drogovi s mernimi puščicami ker se poletna markacijska znamenja zaradi debele snežne odeje pač ne vidijo.

Markirana pot se običajno začne že na železniški postaji, kjer izletnik opozorje velike orientacijske deske, izdelane v olju ali mavcu. Tu se planinec najprvo pouči o smeri pohoda, o času in o drugih okoliščinah, ki so za turo pomembne. Pot pa nadaljuje, kmalu pride iz centra, po znamenjih, ki imajo pri nas običajno obliko bele pike, obkrožene z rdečo barvo. Ta rdečebelna očesca vodijo potnika vse do cilja, to je do zaželenega vrha ali do planinske kočice. Ponekod so se ta znamenja izmaličila tudi v rdečebelne pasove, kar pa seveda ni popolnoma v skladu z ustaljenimi znamenji. V novem času nastajajo v posameznih gozdnih in skalnatih predelih naše domovine tudi druge markacije, katere nameščajo gozdarji in jamarji. Prvi delajo tanke rdeče pasove na drevju, s čimer označujejo gozdne okoliše in rajone, drugi pa označujejo svoja pota z modrimi znamenji, po katerih se jamarji usmerjajo pri svojem raziskovalnem delu v jamah (v glavnem v kraških predelih). Na posameznih križiščih so po navadi nameščene tudi smerne tablice, na katerih je označena smer poti in pa čas, ki je še potreben za dosego cilja. Na planinskih domovih ali zavetiščih vidimo po navadi desčice, ki nam pove naslov doma, posebno v višjih planinskih predelih imajo kočice tudi deske z znamenjem Gorske reševalne službe — GRS, ki izletniku pove, da je to obveščevalna točka za primer nesreče.

V področje markacijske službe spadajo tudi pločevinaste škatljice, ki so na nekaterih vrhovih vdelane v kamen ali vbetonirane, da varujejo pred uničenjem vpisne knjige in štampiljke tišteg vrha, Piramide, ki stoji na nekaterih vrhovih, niso planinska znamenja, pač pa jih postavlja civilna ali vojaška geodetska služba kot geodetska znamenja.

Zelo važno je delo markacistov tudi pri nadelavi novih in zavarovanju starih poti, posebno v skalnatih predelih, kjer je od pravilnega nameščanja železnih klinov in žičnih vrvi odvisno življenje mnogih izletnikov.

Markacijsko delo zahteva pazljivost in resnost pri delu ter precej lepote, čuta, sicer lahko skazimo del poti, ki der potujemo, zaradi pregostega in neokusnega markiranja.

Planinska organizacija prav rada in obvezno vsako leto obnavlja planinske naprave in znamenja če tudi se čestokrat vandalsko uničujejo. To dela v idealnem cilju, da se življenju zakajenih mestnih in industrijskih predelov odtegne v prostem času sleherni delovni človek ali družinski član in pohiti v prelepo naravo, saj je vsakdo potreben telesne in duhovne sprostitve.

Planinec se težko znajde v mestu

Moj planinski znanec živi že od rojstva v mali vasi nad Solčavo. Solo je obiskoval dobri dve uri hoda, kjer se je za silo naučil pisati, brati in računati. V računstvu je bil malo boljši, mestem ko je menil, da se bo pisati in brati naučil pri vojaki.

Dobro pa zna presoditi, kaj je več in kaj je boljše. Zato ni čudno, ko je zvedel, da ljubljanski mesarji boljše plačujejo kot pa domača zadruga v Solčavi, da je sklenil peljati kravo, ki jo je imel, naprodaj v Ljubljano.

Odpravil se je na pot. Krava mu je voljno sledila in se ni dosti menila za srečujoče in prehitujoče avtobuse in kamione, tako da sta po več ur trajanja hoji prišla v mraku v našo lepo Ljubljano.

Kam pa sedaj? Kdo bi se znašel v tem vrvežu življenja! Rekel si je: bom pa vprašal ljudi, saj jih je dosti na cesti!

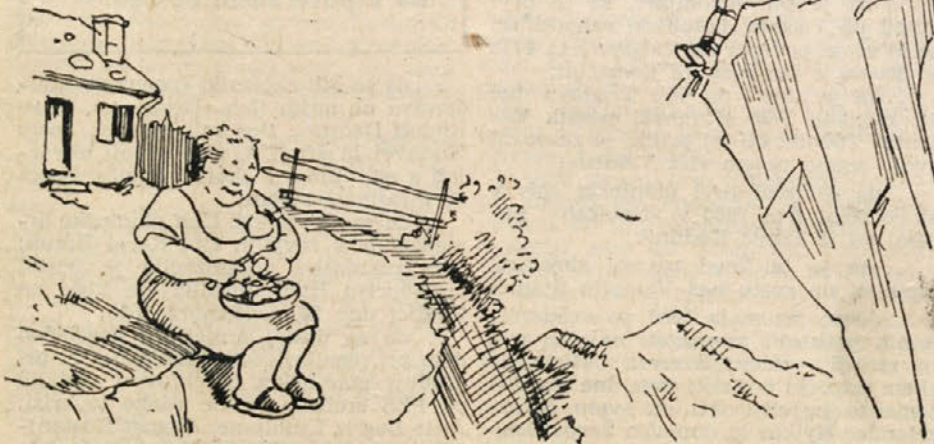
Da si pridobi »korajžo«, stopi v gostilno na kozarec žganja, kravo pa praveže na ulici. Ko se vrne iz gostilne, kjer se ni zadržal več kot pet minut, gleda po ulici kje je krava, ki jo je privezal, ko je stopil v gostilno.

Kravo nikjer... Pohiti do prvega milničnika in mu pojasni, da mu je nekdo odpeljal kravo, ki jo je privezal na ulici. Milničnik ga le vpraša, kam je privezal kravo. Moj znanec pa mu pove, da za majhno zeleno hišico, ki je imela precej oken.

Milničniku se je takoj posvetilo, da je kravo privezal za tramvaj, ki je takrat nato odpeljal. Zato sta jo mahnila v smeri tramvajske proge, kjer sta gledala na naslednjem postajališču tramvaj človeka, ki so se gnetli okrog tramvaja in na tleh ležele krave. — Mesar, ki je ga poklical, je storil svoje in svetovno lastniku krave, naj gre z njim na postajališče, da mu plačajo kravo. Kravo so mu odpeljali, množica se je razšla, on pa sta stopila v upravo, kjer so mu rekli, da je kravo povedal in pokazal listek o teži zaklane živali. Plačali so mu jo po najnižji ceni, ker je bil izvršen zasilni zakol.

Znanec pa je dal zaobljubo, da ne bo nikdar več prodajal krav v Ljubljani.

Na planine vedno vleče me srce

hodišče, pač pa odhaja mnogo više in mnogo dalje od vidljivosti svojega domačega kraja. Poda se tudi v pokrajine, ki so nepoznane in večkrat tudi še neraziskane, in zato brez poti. Ker pa je planinec že v krvi, da pri svojih potovanjih obleže čimveč različnih področij je čisto razumljivo, da se mora pri hoji na nekoga zanašati. In to naj bodo v prvi vrsti dobro označene — markirane poti.

V prejšnjih letih je bila navada, da so si planinci najemali za določene ture gorske vodnike iz vrst domačinov tistega področja, kamor so odhajali. Ta običaj je še sedaj v rabi v Zahodnih Alpah na področju sosednjih držav. Čedalje bolj pa se uveljavlja načelo, da bodi vsaka gora pristopna za vsakogar, ki se nanjo želi povzpeti brez pomoči kogar koli. Ta cilj pa lahko dosežemo

hkrati pa se lahko poslužuje priročno-kov in planinskih kart, ki jim opisujejo pot.

Planinsko društvo, ki namerava graditi na kakem vrhu planinski dom, mora najprvo zgraditi, zavarovati in markirati pot, šele nato se lahko loti gradnje. Taka pot, ki je vzorno zgrajena in dobro zavarovana, kar je posebno važno v skalnatih in prepadnih predelih gora, velja pri mnogih planincih in običajnih izletnikih, ki redno zadejo v gorsko prirodo, kot propaganda za planinsko organizacijo in priznanje področnemu društvu.

Če bi vsaka planinska organizacija ali društvo na svoj način označevala gorske poti, bi nujno nastal kaos. Iz tega razloga je bilo že ob rojstvu slovenske planinske organizacije določeno, da se vse poti, ki drže na posamez-

10 let svobodne graditve — nove tovarne novi proizvodi!

Delovni kolektiv

STROJNE TOVARNE TRBOVLJE

čestita vsem delovnim ljudem k prazniku slovenskega ljudstva, 22. juliju in k 10. obletnici naše osvoboditve.

Vsemu delovnemu ljudstvu čestita k prazniku Dneva vstaje — 22. juliju in k 10. obletnici osvoboditve

Delovni kolektiv gradbenega podjetja

Zasavje

TRBOVLJE - SAVINJSKA C. III